

Pobytový kurz s tématem: **ZAMOŘENÍ**

VÝUKOVÝ A METODICKÝ MATERIÁL K PRŮŘEZOVÝM TÉMATŮM
ENVIRONMENTÁLNÍ VÝCHOVA, OSOBNOSTNÍ A SOCIÁLNÍ VÝCHOVA
A MEDIÁLNÍ VÝCHOVA

evvoluce

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Obsah:

1. DEN

dopolední blok	5
odpolední blok	8
večerní blok	15

2. DEN

dopolední blok	17
odpolední blok	24
večerní blok	33

3. DEN

ráno před snídaní	36
dopolední blok	40
odpolední blok	43

Přílohy:

- Př. č. 1 Novinový článek
- Př. č. 2 Danger cedule
- Př. č. 3 Kartičky k Vůdce tvoří mapu
- Př. č. 4 Evomory
- Př. č. 5 Schéma myšlenkové mapy
- Př. č. 6 Texty do myšlenkové mapy
- Př. č. 7 Quiz první pomoci

Pobytový kurz s tématem: **ZAMOŘENÍ**

VÝUKOVÝ A METODICKÝ MATERIÁL K PRŮŘEZOVÝM TÉMATŮM
ENVIRONMENTÁLNÍ VÝCHOVA, OSOBNOSTNÍ A SOCIÁLNÍ VÝCHOVA
A MEDIÁLNÍ VÝCHOVA

Autoři: Mgr. Magda Ženíšková, Mgr. Bára Paulerová, Mgr. Josef Makoč
Jazykové korektury: Ing. Jaroslava Lutovská
Odborný garant: Mgr. Klára Smolíková
Ilustrace: Honza Smolík
Grafická úprava: Dita Baboučková
Vydala Ochrana Fauny ČR, P.O.BOX 44, 259 01, Votice
www.evvoluce.cz www.ochranafauny.cz
1. vydání 2012

*Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky
z Operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost (OPVK).*

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Pobyťový kurz s tématem: ZAMOŘENÍ

CÍLOVÁ SKUPINA:	2. období I. stupně ZŠ a II. stupeň ZŠ
ČASOVÁ DOTACE:	3 dny
POČET ŽÁKŮ:	15–30
AUTOR:	Magda Ženíšková, Bára Paulerová, Josef Makoč
CÍL:	Nenásilná a atraktivní aplikace vybraných okruhů průřezových témat. Dalšími cíli programu je seznámení žáků s pedagogy, rozvoj psychické odolnosti a samostatnosti, zvýšení fyzické zdatnosti.
ANOTACE:	Motivací pobytové akce je řešení krizových situací, které vycházejí z navození pocitu ohrožení skupiny neznámou toxickou látkou. Účastníci odhalují tajemství nelegálního ukládání nebezpečné látky v okolí základny a hledají řešení této situace.

1. průřezové téma:	Environmentální výchova Ukazuje modelové příklady jednání, které jsou žádoucí, nebo nežádoucí, z hledisek životního prostředí a udržitelného rozvoje. Utváří zdravý životní styl a vnímání estetických hodnot prostředí, poskytování znalostí, dovedností a pěstování návyků nezbytných pro každodenní žádoucí jednání občana vůči životnímu prostředí. Tematický okruh: Lidské aktivity a problémy životního prostředí, vztah člověka k prostředí, základní podmínky života.
2. průřezové téma:	Osobnostní a sociální výchova Přispívá k utváření dobrých mezilidských vztahů ve třídě i mimo ni, umožňuje získat základní sociální dovednosti pro řešení různých situací, utváří a rozvíjí základní dovednosti pro spolupráci, vede k uvědomování si hodnoty spolupráce a pomoci. Sebezpoznaní a sebepojetí, rozvoj schopností poznávání, poznávání lidí, mezilidské vztahy, kooperace a kompetice. Tematický okruh: Seberegulace, sebeorganizace, kreativita, poznávací schopnosti, komunikace, spolupráce, soutěživost, řešení problémů a rozhodovací dovednosti, hodnoty, postoje, praktická etika.
3. průřezové téma:	Mediální výchova Učí využívat potenciál médií jako zdroje informací, umožňuje získat představy o roli médií v klíčových společenských situacích a v demokratické společnosti. Vytváří představu o roli médií v každodenním životě v regionu, vede k uvědomování si hodnoty vlastního života a odpovědnosti za jeho naplnění. Tematický okruh: Kritické čtení a vnímání mediálních sdělení, fungování a vliv médií ve společnosti.
Vzdělávací oblasti:	• Člověk a jeho svět • Člověk a společnost • Člověk a příroda
Klíčové kompetence:	Kompetence k řešení problémů, komunikativní, kompetence k učení, kompetence občanské, sociální a personální.
Metody práce:	• samostatná práce • skupinová práce • šetření • diskuze • hra • orientace v neznámém prostoru • zvyšování fyzické zátěže • logické myšlení v souvislostech • jednání ve stresových situacích

Třídenní pobyt odpovídá dennímu režimu, který splňuje požadavky a podmínky na průběh dětské zotavovací akce. Během akce využijete několik rolí a převleků, které pomohou danou situaci lépe namotivovat, aby tak působila věrohodněji. Model tohoto pobytového kurzu je navržen pro zvládnutí aktivit v minimálním počtu 3 lektorů a 2 pomocníků na začátek akce. Jednotlivé dny jsou uvedeny do časových bloků, které vám pomohou dodržet časový harmonogram a lépe se v daných aktivitách zorientovat.

Pro větší přehlednost je u aktivit uvedena náročnost, kolik lektorů je potřeba na aktivitu, čas na aktivitu, pomůcky, cíl aktivity.

Náročnost aktivity upozorňuje jak na fyzickou, tak na psychickou zátěž účastníků při hře (1 – žádná, 2 – malá, 3 – střední, 4 – velká, 5 – vyčerpávající).

Aktivity vyžadují přípravu většiny pomůcek ještě před samotným kurzem (např. tisk, šifrování atd.). Tyto aktivity jsou označeny jako: **!VYŽADUJE PŘÍPRAVU PŘEDEM!** Některé aktivity vyžadují přípravu před programem, resp. před příjezdem účastníků. Tyto aktivity jsou označeny jako: **!PŘÍPRAVA PŘED PŘÍJEZDEM ŽÁKŮ!** Ostatní se dají připravit v mezičase v průběhu akce.

Aktivity jsou řazeny tak, jak jdou za sebou. Před každou aktivitou jsou vždy uvedeny organizační poznámky, jejichž úkolem je vysvětlit, co a jak je třeba si před daným blokem připravit.

1. DEN									
snídaně	DOPOLEDNE	přesnídávka	DOPOLEDNE	oběd	ODPOLEDNE I.	svačina	ODPOLEDNE II.	večeře	VEČER
	Příprava prostoru a rekvizit k aktivitám Cesta zpět poslepu a Pavučina		Příjezd žáků Předání náповěd k přesunu na základnu Přesun na základnu Předání novinového článku Klíště Setkání s hlídkou v bílých overalech uzavírající les Pavučina Ubytování Seznámení se s prostorem		Seznamovací a zahřívací kontaktní aktivity (Obruč, Zasedání v kruhu, Gordický uzel, Uzlování) Cesta zpět poslepu Koulení nebezpečného odpadu		Vůdce tvoří mapu		Reflexe celého dne Odrázky

1. den

Dopolední blok

Příjezd dopoledne

Pro příchod žáků na základnu, kde se bude odehrávat pobytový kurz, zvolte středně náročnou cestu odpovídající schopnostem a možnostem skupiny žáků (cca 2 hodiny, 7 km). Cestu načasujte tak, aby během ní bylo možné zinscenovat několik událostí, které budou nadále důležité pro vývoj celé akce. Pokud půjde skupina s pedagogickým doprovodem z nádraží (popř. z jiného místa setkání), můžete jim předat dopis s indiciemi, které napovídají cestu, popř. je vybavit mapou, kde bude zaneseno místo, kam mají jít. Obtížnost, resp. složitost nápovědy volte podle věku a znalostí skupiny.

Lektor na místě setkání (nádraží) předá pouze indicie, a pak odváží zavazadla účastníků na základnu. Žáci se díky indiciím hned na začátku zorientují v prostoru, kde se budou pohybovat. Když si žáci nebudou vědět rady, může jim pedagog napovědět. Na poslední část (zhruba v polovině) cesty se připojí také organizátor – lektor, který bude směřovat průběh cesty tam, kam je podle plánu potřeba.

Cestou zařadte zahřívací hru s pedagogy a lektory, kterou se celý pochod oživí. Hru je možné provozovat kdekoli během přesunu na volném bezpečném terénu bez zadání pravidel pouze s motivačními prvky.

KLÍŠTĚ

Náročnost:	1
Počet lektorů:	1
Čas na aktivitu:	cca 15 minut (podle počtu žáků)
Cíl aktivity:	zahřívací hra na pozadí přesunu
Pomůcky:	prádelní kolíčky

Na aktivitu Klíště si připravte několik prádelních kolíčků (při počtu 20 žáků stačí 2–3 kolíčky). Kolíček představuje „klíště“, které můžete některým žákům nenápadně upevnit na bundu nebo batoh. Jeden kolíček upevníte na oblečení také sobě nebo svému kolegovi. Pak už jednoduše stačí na kolíček – klíště upozornit. Lektor může například navodit atmosféru tak, že cestou asi chytil klíště a je nutné se prohlédnout, jestli někdo také nemá takové. Cílem je se ho co nejrychleji zbavit a připnout ho na někoho jiného. Tuto aktivitu časově omezte – např. ve chvíli, kdy se každý z žáků vystřídá v běhání a předávání 3x.

Inspirace viz zdroj: <http://www.hranostaj.cz/hra938>

PŘEDÁNÍ NOVINOVÉHO ČLÁNKU

! vyžaduje přípravu předem !

Náročnost:	1
Počet lektorů:	1
Čas na aktivitu:	cca 15 minut
Cíl aktivity:	motivační scénka s podáním mediálního sdělení a poplašných zpráv
Pomůcky:	novinový článek – vzor ke stažení v příloze č. 1
Popis činnosti:	Při setkání s novinovým článkem představujícím šíření poplašné zprávy si žáci vyzkouší chápání podstaty mediálního sdělení, jeho šíření a zakusí, jaký vliv má interpretace takového sdělení na jejich chování.

V polovině přesunu na základnu žáky navadíte zinscenovaným setkáním se sdílným občanem z blízké vesnice, přes kterou skupina žáků půjde. Osoba je může zastavit a odvypráví jim podivný příběh o tom, co zvláštního se v okolí děje, a s varováním jim předá článek z místního tisku, který upozorňuje na záhadné zamoření po úniku přepravované neznámé látky, kterou úřady tají. Osoba také může předat informaci o správném směru cesty a především má za úkol pomocí novinové zprávy skupinu žáků dostatečně znejistit.

**ORGANIZAČNÍ
POZNÁMKA:**

K přesunu skupiny na základnu je třeba předem připravit fiktivní článek do novin tak, aby vypadal věrohodně. Pro zjednodušení můžete použít i jeho ústřížek. Vzor, jakým se prezentovalo zamoření v tisku při testování, naleznete v příloze č. 1. Po změně místa a času je možno použít i pro vaši lokalitu.

Žena z blízké vesnice, která předávala skupině novinový článek. Autor: Tým lektorů projektu Evvoluce

TIP:

Článek o zamoření z přílohy můžete použít vsazením do titulní stránky jakýchkoli místních regionálních novin, které jsou aktuální pro místo vašeho pobytu. Stačí pak zaktualizovat datum podle potřeby. Noviny, nebo úvodní stránku můžete vytisknout na recyklovaný papír podobající se papíru novinovému. Vnitřek novin doplňte opravdovým zakoupeným výtiskem, který se bude časově shodovat s tím vašim. Pro zjednodušení použijte jen titulní stranu s uveřejněnou poplašnou zprávou o zamoření, popř. jen výstřížek.

Pro předání informací z článku, resp. celého článku zvolte roli místního domorodce. Na tuto roli bude potřeba také přesvědčivého hereckého výkonu, který může zajistit jeden lektor z organizátorského týmu. Převlek pro danou situaci zvolte podle potřeb a situace.

TIP:

Pro inspiraci uvádíme příběh osoby odvyprávěný při testování pobytových akcí. Jako převlek pro osobu jsme zvolili ženu ve venkovském oděvu (viz foto), jelikož skupina dětí procházela jedinou okolní vesnicí. Místní žena pak děti zastavila, ukazovala jim článek z novin, který si schovává, a vyprávěla vlastní příběh, který v okolí zaznamenala. *Již před třemi lety zaznamenali v lesích kolem Veselí několik desítek případů podivných otrav turistů a houbařů, kterým se náhle udělalo nevolno, a museli být hospitalizováni. U pěti z nich dokonce došlo k úmrtí. Novináři tenkrát napsali několik článků do novin Veselsko, ale celostátní deníky a televize odmítly zprávu zveřejnit s tím, že se jedná o obyčejnou otravu vraním okem a uštknutí zmijí. Žena však líčí další děsivý příběh svého kamaráda, kterého navštívila v nemocnici. Přes odpor zdravotníků se jí podařilo muže spatřit a byl to děsivý pohled, o kterém se jí dodnes zdá. Muž byl pokryt krvácejícími puchýři a trpěl strašlivými křečemi. Určitě se nejednalo o obyčejnou otravu, ale o nějaký neznámý druh infekce. Její výskyt se snaží tajné služby a armáda utajit, a proto se také chystá uzavírat lesy.*

TIP Z REALIZACE:

Setkání lektora s účastníky se odehrálo těsně po předání novinového článku. Žáci byli ve všech případech ženou z vesnice opravdu překvapeni a zprávy, které od ní získali, se jim jevily jako věrohodné. Lektor měl tak za úkol žáky přesvědčovat o tom, že tato situace, o které se žáci dozvěděli, není možná, protože by o tom něco také museli vědět. Žáci byli v tuto chvíli již dostatečně znejištěni, že cestu lesem procházeli velmi ostražitě a dávali si pozor na každý neobvyklý detail.

SETKÁNÍ S HLÍDKOU V BÍLÝCH OVERALECH UZAVÍRAJÍCÍ LES

! vyžaduje přípravu předem !

Náročnost: 3

Počet lektorů (popř. pomocníků): 2 + 2

Čas na aktivitu: cca 10 minut

Cíl aktivity: motivační scénka s navozením krizové situace ve stresovém prostředí

Pomůcky: 20 ks cedule zákaz vstupu – danger (ke stažení v příloze č. 2), bílé overaly, roušky (běžně k dostání ve zdravotnických potřebách)

ORGANIZAČNÍ POZNÁMKA: Pro tento moment si nachystejte několik předem vytisknutých cedulí s popisem zákaz vstupu – danger – nebezpečné území. Ještě před příchodem skupiny se cedule rozvěsí vždy v dohledu příchodové cesty. Jako bílá kombinéza pak postačí malířská kombinéza z netkané textilie a na obličej roušky.

V poslední čtvrtině cesty potká skupina osoby, které ohraničují – uzavírají prostor (nejlépe v lese) jako nebezpečný, jsou oděny do bílých kombinéz a přes ústa mají roušky. Tímto se potvrzuje informace, kterou žáci získali od osoby s novinami cestou, a tedy, že se okolní lesy uzavírají a dějí se tam divné věci. Osoby v bílých overalech, které uzavírají lesní cestu, mají působit agresivně a s doprovodem žáků – s lektory diskutovat o tom, že není možné, aby je pustili dál, protože oni mají nedaleko odsud kurz. Situace vyvrcholí rozepří a nakonec hlídka v kombinéze jednoho lektora zpacifikuje. Lektor se snaží prosadit průchod skupiny, ale hlídka lektora díky jeho chování zajme a odvádí ho. Druhý lektor zpanikaří skupinu žáků a unikne s nimi z místa jinou cestou.

PAVUČINA ! příprava před příjezdem žáků !

Náročnost: 3

Počet lektorů (popř. pomocníků): 1

Čas na aktivitu: cca 15–20 minut

Cíl aktivity: týmová spolupráce, nalezení řešení a dohoda na určitém postupu

Pomůcky: cedule zákaz vstupu – danger (ke stažení v příloze č. 2), 2 pevná 8 m lana, několik tenčích provázků, příp. delších gum

ORGANIZAČNÍ POZNÁMKA: Natáhnout umělou „pavučinu“ je lepší před příjezdem účastníků, nejlépe ráno. Tato aktivita je náročnější časově i výběrem lokality. Mezi dva stromy natáhněte dvě silnější šňůry. Spodní lano asi 40 cm nad zemí a horní asi 210 cm (výšky přizpůsobte věkové kategorii). Pomocí tenčích provázků upleteť oka, kterými se protáhne člověk. Oka mohou mít různé tvary a velikosti, v dolní části vytvořte oka větší, která lze prolézt bez pomoci. Je dobré předem vědět počet dětí, abyste mohli překážku správně rozvrhnout. Pokud je skupina menší, můžete udělat počet ok přesně na počet lidí ve skupině. Lana natáhněte podle vzoru na obrázku v příloze. Kolem sítě odstraňte kameny, větve a vysokou trávu. Sít se nesmí podlézat ani přelézat vrchem, nepoužívají se žádné pomůcky, sít nelze ani obejít. Z bezpečnostních důvodů nelze sít ani proskakovat. Do okolí pavučiny vyvěste v dohledu cedule zákaz vstupu – danger tak, aby bylo jasné, že jediný možný průchod je skrz sít.

Prolézání "pavučinou" vyžaduje pomoc kolegů
Autor: www.outdooraktivita.cz

V poslední části cesty – při útěku z místa, kde skupina potkala hlídku uzavírající cestu, vede lektor skupinu lesem, mimo cesty, bezpečnější trasou na základnu. V lese je ovšem prostor vyhrazený lany – pavučina. Okolí je díky cedulím neprůchodné. Lektor zde přesvědčí skupinu o tom, že jediná možnost, jak se dostat k základně, je projít po jednom touto sítí tak, aby se lan nikdo tělem nedotkl. Jedním okem mohou prolézt pouze 2 osoby. Až prolezou všichni účastníci na druhou stranu, dojde se na základnu, kde dožene skupinu odvedený lektor. Vyděšeně podá informaci o tom, že se v lesích dějí opravdu zvláštní věci, lesy se skutečně uzavírají a žáci jsou opravdu v nebezpečí.

TIP:

Ideálním řešením je, že někdo silný ze skupiny (např. lektor) proleze spodním okem a horními oky se mohou, za pomoci ostatních, prostrkovat lehčí ze skupiny a na těžší váhové kategorie zbydou spodní oka, kterými se dá snáze prolézt.

TIP:

Jelikož se předpokládá, že účastníci neví přesnou cestu na základnu, cestu k pavučině si naplánujte tak, aby pavučina nebyla daleko od základny.

Inspirace viz zdroj: Neuman, J.: Dobrodružné hry a cvičení v přírodě. Praha 1998.

Obrázek viz zdroj: <http://www.outdooraktivita.cz/>

Při příchodu na základnu se domluvte se skupinou, jak tuto složitou situaci v zamořeném území řešit. Mluvte o tom, co se vůbec cestou událo. Účastníkům odsouhlaste, že situace, kterou jim popsala osoba, kterou potkali, bude pravdivá a nechte žáky, aby dohromady všem přečetli novinový článek, který obdrželi. Naveďte je k tomu, že se budete snažit hledat cestu ze zamořeného území bezpečnou trasou. Při každé aktivitě prozkoumáte část prostředí a pokusíte se zjistit, co se v okolí děje, a jak jste schopni bezpečně se z území dostat.

Rozdělte žáky na pokoje, seznamte je s celkovým prostorem, projděte zdravotní dokumentaci (se zdravotníkem zabezpečte přísun léků). Nechte jim nějaký čas na ubytování. V mezičase si připravte další aktivity a pomůcky.

Po ubytování si s žáky ujasněte režim dne a vysvětlete jim veškeré technické věci a jejich úlohy, které během pobytu mohou zastávat. Určete si pravidla, jak se s žáky oslovovat, a jak oslovovat lektory (pouze v případě, že lektori nejsou zároveň jejich pedagogy). Seznamte skupinu s tím, kdo je zdravotník. Rozdejte žákům lepicí štítky, na které si napíší své jméno (v případě, že se všichni navzájem znají, není toto nutné). Tento dopolední úvodní blok zakončete obědem, na který navazuje alespoň 1,5 hodiny dlouhý polední klid. Při obědě žáky informujte o tom, v kolik hodin bude sraz a určete si místo setkání.

Odpoledne

Odpolední blok

PŘÍPRAVA NA DOPolední AKTIVITU 2. DNE

Pomůcky: černý lihový fix

ORGANIZAČNÍ POZNÁMKA: V průběhu celého dne lektori nakreslí na rameno spirálu asi třem čtvrtinám účastníků. Spirálu jim kreslí pod jakoukoli záminkou (např. oznamte účastníkům, že je označíte znamením, které budou ještě potřebovat a nesmí si to smýt). Znamení budou použita druhý den pro aktivitu *Epidemie*, kdy budou účastníci nakaženi. Důležité je „nakažené“ účastníky evidovat.

TIP:

Na kreslení spirál použijte černý lihový fix. Znamení kreslete dětem spíše mimo kolektiv. V případě, že byste je označovali hromadně, mohla by vypuknout davová hysterie a znamení by chtěli všichni. Pak by vám nezbyli žádní nenakažení účastníci. Jednotlivým označovaným žákům pak můžete pošeptat, aby spirálu nikomu neukazovali.

Při setkání se žáky po poledním klidu se vraťte k událostem, které proběhly cestou. Zeptejte se žáků, zda je opravdu možné, aby se události zmíněné v novinách staly. Namotivujte je tak, aby byli ochotni hledat cestu ze zamořeného území a přijít na to, proč, a jestli je zamoření ohrožuje.

SEZNAMOVACÍ A ZAHŘÍVACÍ KONTAKTNÍ AKTIVITY

Ještě před pátráním si účastníky vyzkoušejte, zda se spolu řádně znají a zda spolu dovedou správně spolupracovat. Přesuňte se s žáky na volný prostor blízko základny. Každý lektor bude instruovat svoji skupinku.

OBRUČ

- Náročnost:** 2
- Počet lektorů:** 2–3
- Čas na aktivitu:** cca 10–15 minut
- Cíl aktivity:** seznámení ve skupině, uvolnění napětí účastníků, navození soustředění, ohleduplnosti a bezpečnosti
- Pomůcky:** 2–3 gymnastické obruče (podle počtu účastníků), lezecké smyčky (lze nahradit lanem na konci svázaným cca 1,5 m dlouhým)

Celou skupinu nechte udělat kruh. Pokud je žáků víc než 15, udělejte kruhy dva. Všichni udělají vlevo vbok a přiblíží se k sobě tak, aby se mohli chytit za ruce. Pravou rukou se chytí levé ruky předchozího žáka, kterou má prostrčenou mezi nohama. Styl držení v kruhu viz obrázek. U jedné dvojice žáků kruh rozpojte a navlékněte na ně obruč – zde bude začátek. Žáci se zase chytí. Úkolem je dostat co nejrychleji obruč po směru hodinových ručiček po kruhu zpět ke dvojici, aniž by se kruh rozpojl. Pokud máte více skupin, mohou mezi sebou závodit. Žáci kruhem prolézají a mohou si pomáhat např. ústy. Po dokončení žákům úkol můžete střížit. Totéž si zahrajte s lanovou smyčkou, pouze s tím rozdílem, že smyčku budou posunovat proti směru hodinových ručiček. Po dokončení úkolu nechte žáky vyklepat ruce a trochu se protáhnout.

Prolézání obručí za spolupráce kolegů vyžaduje velkou dávku obratnosti. Autor: Tým lektorů projektu Evvoluce

ZASEDÁNÍ V KRUHU

Náročnost:	2
Počet lektorů:	2–3
Čas na aktivitu:	cca 5 minut
Cíl aktivity:	seznámení ve skupině, uvolnění napětí účastníků, navození soustředění, ohleduplnosti a bezpečnosti
Pomůcky:	žádné

Seřadte žáky zpátky do kruhu, levým bokem směrem do středu kruhu. Kruh co nejvíce zmenšíme a na odpočítání 3, 2, 1 si všichni najednou sednou na kolena spolužáka, kterého mají za zády. Pokud se to podaří bez pádu, mohou vyzkoušet zvednout jednu ruku, obě ruce, jednu nohu, anebo se dokonce pomalu pohybovat.

GORDICKÝ UZEL

Náročnost:	2
Počet lektorů:	2–3
Čas na aktivitu:	cca 5 minut
Cíl aktivity:	seznámení ve skupině, uvolnění napětí účastníků, navození soustředění, ohleduplnosti a bezpečnosti
Pomůcky:	žádné

Žáci si nechťe stoupnout do maximálně úzkého kruhu. Když už je opravdu těsno, dají si před sebe ruce. Pravou rukou se chytanou za cizí ruku (nesmí to být ruka souseda), levou rukou se chytanou za cizí ruku. Když se každý někoho drží, mohou začít s rozmotáváním tzv. gordického uzlu, aniž by se pustili. Zde je nutné podlézat, přelézat, otáčet se apod. Cílem je, co nejvíce rozmotat uzel a dostat se zpět do kruhu. Může vzniknout i více kruhů.

UZLOVÁNÍ

Náročnost:	3
Počet lektorů:	2–3
Čas na aktivitu:	cca 15–20 minut
Cíl aktivity:	seznámení ve skupině, uvolnění napětí účastníků, navození soustředění, ohleduplnosti a bezpečnosti
Pomůcky:	lezecké lano o délce cca 15–20 m

Na zem si rozvineme lezecké lano. Skupinu rozestavíme po 1 m rozestupech k lanu, uprostřed pro lepší manipulaci nechejte asi 2 m mezeru. Každý si oběma rukama chytne lano. Cílem je udělat na laně uzel, popřípadě kličku. Podmínkou je, že každý musí držet po celou dobu lano oběma rukama na stejném místě.

OSTROV

Náročnost:	3
Počet lektorů:	2–3
Čas na aktivitu:	cca 15–20 minut
Cíl aktivity:	seznámení ve skupině, uvolnění napětí účastníků, navození soustředění, ohleduplnosti a bezpečnosti
Pomůcky:	3 ks balicího papíru o rozměrech cca 50x70 cm, metr, stopky

Žáky rozdělte do třech skupin. Ukažte jim arch balicího papíru. Motivujte je tím, že potřebujete vyzkoušet, jak by se chovali jako tým na pustém malém ostrově. Úkolem skupiny je dostat všechny žáky na co nejmenší plochu tohoto papíru tak, aby nepřeslapovali mimo papír a udrželi se v dané formaci alespoň 1 minutu. Papír mohou různě zmenšovat a přehýbat tak, aby bylo porovnání co nejlépe měřitelné. Aktivitu zadejte jako soutěž mezi týmy. Na závěr změřte, který tým měl nejmenší plochu a udržel se na ní alespoň 1 minutu.

Inspirace viz zdroj: http://www.dvojka.cz/zirafamentaurov05/dokumenty/HRY-icebreakery_a_kontaktni.pdf
Neuman, J.: Dobrodružné hry a cvičení v přírodě. Praha 1998.

CESTA ZPĚT POSLEPU

! příprava před příjezdem žáků !

Náročnost:	2
Počet lektorů:	3
Čas na aktivitu:	cca 40–45 minut
Cíl aktivity:	vnímání hodnot okolního prostředí, zajímavý zážitek, procvičení obratnosti a fyzické zdatnosti
Pomůcky:	cca 20–25 ks různých předmětů, šátky, kartičky na psaní, tužky, provázek, kůlky, cedule danger (ke stažení v příloze č. 2), fáborky z krepového papíru
Popis činnosti:	Žáci si pomocí příkladů při prohlídce v lese uvědomí hodnoty okolního prostředí a odpovědnosti současné generace za život v budoucnosti. Popíší vlivy ukládání odpadů na životní prostředí a popíší aktuální ekologický problém, se kterým se setkají.

ORGANIZAČNÍ POZNÁMKA: *Vhodné prostředí je členitý, nepříliš hustý okraj lesa. Z výrazného krepového papíru si připravte fáborky, kterými vyznačíte trasu dlouhou cca 500 m. Na dohled od cesty rozmístíte 20–25 předmětů různé povahy, které ale na první pohled do lesa nepatří. Je lepší si dané předměty pro kontrolu zapsat. Na konci trasy umístíte ceduli zákaz vstupu – danger. Zde mějte připravené šátky ve stejném počtu, jaký je počet dětí. Od konce cesty si zatlučte kůlíky a mezi nimi natáhněte provázek, který je lepší vést po nerovném terénu již mimo les. Provázek vedte zhruba ve výšce pasu žáků. Tato trasa dovede žáky zpět ke startu. Zde si připravte malé papírky na zapisování předmětů a tužky.*

TIP:

Provázek může vést v blízkosti potoka a žáci mohou překonávat lávku přes potok, popř. jiné přírodní překážky.

Se skupinou žáků se přesuňte na začátek – start cesty, kde si libovolně utvoří dvojice. Motivujte žáky tím, že zkusí, jestli cesta, která je vyznačena, nevede ven ze zamořeného území. Cestou si mají děti zapamatovat co nejvíce podivných věcí, které uvidí. Žáky vypouštějte po dvojicích v časovém intervalu 2 minut.

Jeden lektor vypouští žáky cca po 2 minutách ze startu. Druhý lektor stojí v cíli, informuje o tom, že cesta dál nevede a zavazuje s pomocí pedagogického dozoru oči šátkem a vysílá již jednotlivce po provázku do cíle. Třetí lektor stojí na konci provázku, chytá žáky a sundává jim šátky, dává žákům (do dvojice) tužku a papír k zapsání předmětů. Žákům dejte cca 10 minut na zapsání. Poté od nich vyberte tužky. Na závěr s celou skupinou vyhodnoťte, kdo měl nejlepší postřeh, a kolik kdo uhádl předmětů. Pokud se všichni neshodli na věcech, řekněte jim, které předměty kolem trasy byly. Po cestě zpět poslepu se skupinou zrekapitulujte předešlou aktivitu a pomalu se přesuňte na místo, kde bude přepokládaný start Koulení nebezpečného odpadu.

KOULENÍ NEBEZPEČNÉHO ODPADU

! příprava před příjezdem žáků !

Náročnost:	3
Počet lektorů:	3
Čas na aktivitu:	cca 30 minut
Cíl aktivity:	prostřednictvím krátkodobé fyzické zátěže zbavit tým nebezpečného elementu, ohleduplnost k okolí, spolupráce při řešení úkolu
Pomůcky:	3 míče nebezpečného vzezření (např. obalené v alobalu, popř. v černém igelitovém pytli), kůlky, cedule danger (ke stažení v příloze č. 2), fáborky z krepového papíru, bílý overal
Popis činnosti:	Žáci zneškodňují nebezpečný odpad, na jehož příkladě si uvědomí principy a způsoby hospodaření s odpady, resp. jejich likvidací.

ORGANIZAČNÍ POZNÁMKA:

Na rozhraní lesa si vyčleňte pomocí fáborků z krepového papíru (jiné barvy než na Cestu zpět) trasu cca 300 metrů dlouhou, která bude končit cedulemi zákaz vstupu – danger. Poblíž cíle označeného cedulemi si schovejte roušku a bílý overal. Po cestě vytyčte několik branek (cca 1m širokých) a označte je viditelně fáborky. Nedaleko od startu si schovejte 3 míče – nebezpečné odpady – tak, aby později jeden z lektorů mohl udělat poplach a mohl míče snadno vykopat.

Během přesunu udělá jeden z lektorů v blízkosti startu poplach ohlašující, že se v okolí ubytování našel nebezpečný odpad. Lektor situaci uvede příběhem: *Objevil se zde nebezpečný odpad, od kterého bychom se mohli nakazit, je proto třeba rychle se ho zbavit. Pokud by se jednalo o formu odpadu, který již známe, mělo by být jednoduché ho zneškodnit. Koule se nemůžete*

dotýkat jinak než nohama, jinak je riziko nákazy téměř jisté. Předmět musí projít karanténními místy, která jsou označena brankami, které zneškodňují škodliviny obsažené v předmětu.

Žáky rozdělte do tří skupin (nebo do takového počtu podle toho, kolik máte míčů). Zopakujte žákům pravidla a dodejte, že každý člen družstva nesmí koulet déle než 15 sekund a musí se pravidelně střídat. Družstva odstartujte postupně. Když je jedno družstvo před cílem, můžete vypustit další. Ostatní účastníci skupinu doprovázejí a fandí. Předmět dopraví do konečné branky, kde si jej převezme lektor v bílém overalu s rouškou. Tím je odpad zneškodněn. Po zneškodnění všech nebezpečných odpadů dejte dětem pokyn k odchodu na odpolední svačinu.

Při koulení nebezpečného odpadu je důležitá podpora týmu. Autor: Tým lektorů projektu Evvoluce

TIP:

Pokud je nějaký tým rychlejší, můžete další za ním vypustit v kratším časovém intervalu.

VŮDCE TVOŘÍ MAPU

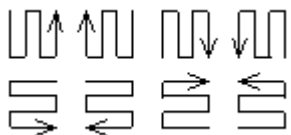
! vyžaduje přípravu předem !

Náročnost:	3
Počet lektorů:	2
Čas na aktivitu:	cca 60–90 minut
Cíl aktivity:	seznámení se s prostředím, spolupráce při řešení úkolu, rozvoj týmové spolupráce, trénink individuální dravosti
Pomůcky:	krabičky od sirek označené čísly, zašifrovaná zpráva, provázek, tužka, papír, rychlozavírací sáčky s hlínou a jakoby skartovanými částmi zpráv o možném zamoření (ke stažení v příloze č. 3)

Popis činnosti: Díky modelové situaci si žáci osvojí chování podporující dobré vztahy, respekt, podporu, pohled na svět očima druhého, pomoc. Nacvičí si aktivní naslouchání druhému, komunikaci v různých situacích, rozvoj individuálních dovedností pro spolupráci, dovednost pro řešení problémů a rozhodování.

ORGANIZAČNÍ POZNÁMKA: Do krabiček s provázkem uschovají zprávu, která je šifrována některým z níže zmíněných stylů. Zprávu rozdělíte na tři části. Předává informaci o večerní aktivitě, např: Cestu ven, najdeš jen, v nočním lese, podle světýlek.

Skládání skartovaných zpráv a jejich luštění nebylo jednoduché. Autor: Tým lektorů projektu Evvoluce

Pro luštění čekající skupiny si nachystejte rychlozavírací sáčky, trochu hlíny a části zpráv (viz příloha č. 3), které nastříhejte tak, aby vypadaly jako skartované, ale ještě se po složení daly přečíst. Zprávy, resp. jejich části, jsou odborné informace, které mají napovědět, co zamoření způsobuje.

Po pauze na svačinu se se skupinou sejděte na domluveném místě, zrekapitulujte dosažené cíle a navrhnete žákům pokračování v pátrání po cestě z nezamořeného území. Díky dopolednímu průzkumu tušíte, že v okolí je část nezamořeného území, kde by se mohla nacházet indicie s nápovědou o možné správné cestě ven. Cesta na to místo je ovšem nebezpečná. Průzkum provádí lektor a z každého týmu pouze jeden vybraný – vůdce. Druhý lektor čeká se zbytky týmu na základně.

Skupiny můžete nechat ve stejném složení jako při předchozí aktivitě. Označte, který tým bude 1, 2, 3 ... Nechte tým, ať si vybere svého zástupce, který má dobrý orientační smysl, umí dobře kreslit a dovede správně interpretovat informace. Zbytek týmů zůstane s jedním lektorem v místě, kde mohou samostatně pracovat. Vůdci s jedním lektorem se vypraví zkoumat území.

TIP:

Pokud chcete účastníky v týmech opět promíchat, zvolte rychlé dělení do skupin podle následujícího schématu. Žáky nechte seřadit podle data narození, určete, na které straně bude nejmladší a na které bude nejstarší žák. Pak jim např. počínaje od nejmladšího udělte čísla v pořadí první, druhý, třetí. Každý si zapamatuje, kolikátý byl. Žáky rozdělte do skupin podle čísel, která obdrželi.

TIP:

Obtížnost trasy vyberte podle schopností a možností skupin. Pokud žáci prostor neznají, zvolte místo, které je blízko, a ke kterému se dá dojít po cestě, aby měli alespoň nějaký záchytný bod. V případě, že prostor znají nebo je v okolí dostatek záchytných bodů, zvolte místo, které vyžaduje složitější orientaci, např. mimo cestu, lesem.

Na vybraném místě rozdejte žákům papír a tužku a řekněte jim, že mají zakreslit místo na mapě tak, aby ostatní z týmu, místo našli. Není povoleno psát, pouze kreslit. Dejte žákům 15 minut na zakreslení mapy. Zatímco vůdci tvoří, pověste na vyvýšené místo krabičky se zprávami. Pak se s nimi vraťte zpět na základnu, izolujte je od ostatních, aby jim nemohli předat informaci o tom, kde jste zanechali zprávu.

TIP:

Pro starší žáky pověste krabičky tak vysoko, aby je mohli sundat pouze při vzájemné pomoci, tzn., musí na sebe vylézt.

Zatímco jsou vůdci na trase a tvoří mapu, zbytek skupiny s lektorem řeší jiný úkol. Pokouší se přijít na to, co způsobilo zamoření. Lektor přinese týmu špinavé pytlíčky s hlínou, ve kterých jsou ukryty skartované zprávy, které se pravděpodobně někdo pokusil zneškodnit. Žáci zkusí zprávy zpět složit a přečíst, co na nich je. Žáci nemusí složit všechny zprávy.

Lektor, který se vrátil s vůdci zpět, předá ostatním informaci, že vůdci musí být v dočasné karanténě, ale každý vůdce posílá svému týmu mapu se zakresleným místem, kde by mohli najít další zprávu. Předajte mapy týmům a nechte je již samostatně pracovat. Týmy samy budou hledat místo podle mapy. Pokud by po návratu týmy luštily zprávy neúměrně dlouho, pomozte je navést na správnou cestu v rozluštění. Časově tato aktivita vychází zhruba do doby večere.

TIP:

Zvolenou trasou můžete ovlivňovat délku celé aktivity. Čím složitější trasa, tím delší doba konání.

Večer

Večerní blok

ODRAZKY

Náročnost:	4
Počet lektorů:	3
Čas na aktivitu:	cca 60–90 minut
Cíl aktivity:	seznámení se s nočním prostředím, prověření psychické odolnosti, překonání sebe sama
Pomůcky:	cedule zákaz vstupu danger, cca 30 ks reflexní pásky o velikosti 5x5 cm, špendlíky, baterky, vysílačky
Popis činnosti:	Žáci si na noční aktivitě nacvičí sebekontrolu, dozví se o sobě překvapivé informace, vyzkouší si sebeovládání.

ORGANIZAČNÍ POZNÁMKA: Během času večere si připravte odrazky – reflexní pásky. V blízkém lese si vytyčte trasu dlouhou cca 500 m. Odrazky rozmístěte tak, že je od jedné vidět ke druhé. (Pokud máte menší žáky, je lepší připevnit odrazek víc, aby byla cesta lehčí). Na konci trasy dáme opět ceduli zákaz vstupu – danger (ke stažení v příloze č. 2).

TIP:

Trasu vyzkoušejte za tmy, abyste měli možnost zkontrolovat, že všechny reflexní pásky, resp. celá cesta je vidět.

REFLEXE

Po krátkém odpočinku po večeri, se s žáky sejděte na dříve domluveném místě – pokud je možnost – nejlépe u ohně, kde si sednete do kruhu. Vytvořte takové klima, které je příjemné pro diskuzi, důvěru a porozumění. Zabývejte se hlavně tématy, které se dotýkají toho, co se zde stalo, a poslechněte si přímé zkušenosti účastníků. Respektujte právo každého neúčastnit se diskuze a respektujte osobnost každého účastníka. Otázky i odpovědi formulujte tak, aby podporovaly sebevědomí a sebedůvěru účastníků. Závěrečná hodnocení orientujte k budoucím činnostem. Zkuste aplikovat možné zkušenosti z aktivit do reálného osobního života. Zhodnocení denního programu věnujte cca 60 – 80 minut.

TIP:

Jako okruhy do diskuze a k reflexi můžete zvolit některé z následujících:

- Proces skupinového rozhodování, jak probíhal, jaká byla spokojenost.
- Spolupráce ve skupině, soudržnost.
- Úroveň a efektivita komunikace, její kvalita v průběhu.
- Uplatňování vedoucích rolí.
- Podílení se na činnosti ve skupině, postavení jednotlivců ve skupině.

Použijte např. tyto typy otázek:

- Pracovali jste společně jako tým?
- Jak hodnotíte aktivitu, co se vám při ní podařilo, nebo naopak nepodařilo?
- Prožili jste pocit strachu?
- Pomohl vám někdo zdolat překážku nebo udělat rozhodující krok?
- Proč si myslíte, že byla aktivita zařazena?
- Získali jste nějaké nové dovednosti a znalosti?
- Co jste se dozvěděli o druhých hráčích?
- Jak hodnotíte spolupráci ve skupině?

Nejprve zrekapitulujte události, které se za celý den udály. Poté jednotlivé aktivity a události zreflektujte a rozeberte tak, aby skupině bylo jasné, jaký byl jejich cíl a smysl. Poproste žáky, zda by se i oni mohli vyjádřit k dnešním událostem, co jim líbilo a proč, co se jim nelíbilo, a co by např. udělali jinak, jaké byly jejich pocity atd.

TIP:

Pokud jsou žáci hluční a vyrušují, zvolte ve skupině komunikaci s předmětem (tzv. talking stone), kdy mluví pouze ten, kdo má u sebe předmět.

Přes zhodnocení aktivit plynule přejděte k tomu, co se událo před večerí, a co se skupiny dozvěděly z předchozí činnosti. Žáci mají interpretovat to, co vyluštili, a pokusí se říct, co si představují pod vzkazem od vůdce, který našli na místě: „Cestu ven, najdeš jen, v nočním lese, podle světýlek.“. Se žáky dojděte k závěru, že pro ně vzkaz znamená večerní výpravu do lesa, kde budou hledat bezpečnou cestu z nebezpečného území, která je značena jen světélky na stromech. Vysvětlete jim, že světélka v lese se odrážejí po nasvícení baterkou, tzn., že půjdou přímo tam, kam je světélka povedou. Připravte je na to, že cestu budou zkoumat po jednom. Před odchodem si se žáky proberte pravidla bezpečného chování v lese a zdůrazněte jim, že v noci se v lese chodí potichu. Po zopakování pravidel pošlete žáky převléknout se do oblečení vhodného pro noční aktivitu v lese a instruujte je, aby si přinesli vlastní baterky. V případě, že aktivitu realizujete s většími žáky, vypouštějte je po jednom, v případě mladších žáků, je vypouštějte po dvojicích.

Se žáky se od ohně přesuňte na okraj lesa, odkud je nasměřujete na první „odrazku“. Na začátku trasy stojí jeden lektor, který žáky v intervalu asi 1 minuty vypouští. Druhý lektor stojí na konci trasy u cedule – danger a oznámí jim, že cesta dál nevede a pošle je k dalšímu lektorovi po bezpečné cestě, která vede zpět na základnu. Při této aktivitě použijte kvůli bezpečnosti vysílačky. Po návratu plného počtu dětí na základnu si mezi lektory dejte vědět, že jsou všichni zpět.

Se žáky se po noční aktivitě ještě sejděte na krátké zreflektování situace a předešlé činnosti.

2. den

2. DEN									
snídaně	DOPoledNE	přesnídávka	DOPoledNE	oběd	ODPOLEDNE I.	svačina	ODPOLEDNE II.	večeře	VEČER
	Epidemie s tajenkou		Luštění tajenky Vytažení léku Běhání pro evomory	demonstrace za spravedlivé ceny	Myšlenková mapa – externality Spravedlivá cena Zdravověda – teoreticky i prakticky	svačina na stromě	Popis rostliny – stylem slovo, obraz, slovo, obraz	zpráva ve večeri	Reflexe Bludičky

Dopoledne

Dopolední blok

EPIDEMIE S TAJENKOU

! vyžaduje přípravu předem !

Náročnost:	3
Počet lektorů:	2
Čas na aktivitu:	cca 2,5–3 h
Cíl aktivity:	cvičení spolupráce při plnění společného úkolu, rozvoj paměti, procvičení komunikace v týmu, schopnost hledat řešení
Pomůcky:	technický líh, 2 ks lahviček od léků, lepící štítek s názvem léku a popiskou, legendy k tajence (pro každý tým legendy pro část jejich tajenky rozlišené barvou papíru), prázdné tabulky – mřížky k tajence (pro každou skupinu mřížku podle délky tajenky), předvyplněná tajenka se správným řešením, papíry, tužky, velkoformátová mapa okolí, losovátka, telefon, losovací zařízení – např. klobouk
Popis činnosti:	Žáci si z důvodu vypuknutí neznámé epidemie vyzkouší jednání v neobvyklých situacích a pokusí se díky vzájemné pomoci najít společné řešení problému. Díky simulované nemoci si uvědomí hodnoty života. Luštění tajenky žáky dovede ke zdokonalení dovedností týkajících se spolupráce.

Lahvička s lékem vyrobená pro potřeby aktivity Epidemie. Autor: Tým lektorů projektu Evvoluce

ORGANIZAČNÍ POZNÁMKA: Pro aktivitu Epidemie si sežente 2 lahvičky od léků. Na lahvičky nalepte štítek s názvem léku např. Spiralis forte a návodem k použití: Jednorázově aplikujte na pokožku a setřete. Pouze k zevnímu použití! Výrobce: Farmaceutika s r. o. Telefon: zde doplňte telefonní číslo někoho, s kým budete předem domluveni na instrukcích, které bude do telefonu podávat, viz instrukce níže. Jednu lahvičku nechte prázdnou, druhou naplňte technickým lihem. Prázdnou lahvičku dejte zdravotníkovi na kurzu do lékárny ještě před začátkem pobytu.

Pro luštění tajenky si nachystejte prázdné tabulky na tajenku a legendy k nim. Připravte si tajenku pro 3 skupiny alespoň takové délky, aby každý luštil zhruba stejně dlouhou část tajenky. Po vyluštění jí skupiny musí složit dohromady tak, aby jim dávala smysl. Tajenka jim nepřímou napovídá místo, na kterém ukryjete lék. Abyste mohli připravit tajenku a legendy, musíte nejdříve zvolit místo pro ukrytí léku.

POZN.: Z tohoto důvodu neuvádíme přesné znění tajenky, jelikož se odvíjí od konkrétního místa, které budete využívat.

PŘÍKLAD Z REALIZACE: Při realizaci žáci hledali lék v lanovém parku. Tajenka 1: Zdraví objevíme, až když onemocníme. Tajenka 2: Medicínu vytáhneš ven. Tajenka 3: Tam, kde lidé jak opice lezou. Tajenku jsme rozdělili na tři části (1–3) pro tři týmy. Každá část tajenky měla jiný počet slov (např. A–E). Týmy, resp. části tajenek byly pro lepší přehlednost rozlišeny barevným papírem. Do tajenky bylo nepřímě popsáno místo, kde byl uložen lék.

Tajenka 1 A)

Legenda:

Mřížka:

1 reakce	1	O		D	E	Z	V	A				
2 mužské biblické jméno		2		A	D	A	M					
3 stavitel		3		A	R	CH	I	T	E	K	T	
4 průplav mezi S a J Amerikou		4		P	A	N	A	M	A			
5 kufr		5		Z	A	V	A	Z	A	D	L	O
6 stavba, dům	6	S	T	A	V	E	N	Í				

Pozici pro lék zvolte cca 800–1000 m od základny, mimo místo, kde budou luštit. Dbejte na to, aby to nebylo místo, které mohou během sbírání legend odhalit. Legendy pro každou skupinu odlište pro lepší orientaci pro týmy barevným papírem. Barevné papíry s legendami rozmístěte již ráno před snídaní různě v okolí základny. Začátek tajenky pro každou skupinu můžete dát nejdál, prostředek blíže a konec zase dál. Vzdáleností ovlivňujete celkový čas aktivity. Na jedno místo vždy umístěte legendy pro všechny skupiny, tzn. všechny tři barvy, aby byla vzdálenost běhání pro legendy srovnatelná pro všechny a nikdo nebyl znevýhodněn.

Ve stejných barvách, jako jsou texty legend, připravte také losovátko na počet žáků pro vytvoření týmů, tzn. rozstříhejte si barevný papír na malé čtverečky a vložte do losovacího zařízení (např. klobouk). Ve velkoformátové mapě okolí si označte místa, kam legendy dáte, aby se skupinám lépe vysvětlovalo, kde mají hledat.

Při snídani žákům oznamte místo a čas, kde se společně sejdete. Při společném setkání skupině vážným hlasem oznamte, že zde po ránu proběhla kontrola z hygienické stanice, která objevila závažnou nákazu. Epidemie se projevuje černým znamením ve tvaru spirály na rameni. Zjistěte, kdo všechno byl epidemií nakažen. Žákům, kteří byli infikováni, nařídte, aby si na sebe oblékli, co nejvíce oblečení můžou, aby nenakazili ostatní a zároveň se odlišili. V hledání léku pomáhají i ostatní nenakažení spolužáci. Oznamte žákům informaci, že musí jednat rychle. Aby nedošlo k rozšíření, musí se nákaza rychle vyléčit.

Nechte žáky chvílku přemýšlet, jak se dá nákaza vyléčit. Pokud během chvíle nikdo nepřijde na to, že má jít za zdravotníkem, navedte na to žáky vy. U zdravotníka žáci zjistí, že lahvička s lékem je bohužel prázdná, ale on jim naznačí, že by mohli zkusit zavolat na telefonní číslo uvedené na obalu lahvičky. Žákům propůjčte svůj telefon. Nechte je vytočit číslo z léku. Žáci se dovolají do vámi domluvené „lékárny“ (domluvené osobě), která jim lék do 3 týdnů dodá, ovšem jen za platbu ve výši 1000 evomorů. Žáci se pokusí domluvit jiné podmínky dodávky, ovšem to se jim nepodaří. V telefonátu se mluví o evomorech, které nikdo z žáků nevlastní a ani netuší, co evomor je.

TIP:

Pokud zjistíte, že žáci ve skupině neumí správně telefonovat, ve volné chvíli si s nimi proberte pravidla telefonování. Pozdrav, představení se, prosba, předmět telefonátu, poděkování apod.

Se skupinou dojdete k závěru, že se musíte pokusit o jinou variantu hledání léku. Nabídněte jim radu, že pro ně řešení máte, ale že nalezení léku nebude jednoduché. Řekněte jim, že cestu k léku lze zjistit pouze vyřešením několika tajenek, k nimž se legendy ukrývají v blízkém okolí.

ORGANIZAČNÍ POZNÁMKA: Žáky pomocí losovátek rozdělte do týmů. Každému týmu rozdejte 1 prázdnou tabulku – mřížku pro tajenku jejich barvy, čistý papír a tužku, připravte stůl ke psaní (popř. podložku). Vysvětlíte žákům, že jejich úkolem bude zapamatovat si jednotlivé legendy z jejich barevného papíru a vrátit se zpátky na základnu, kde si je teprve mohou zapsat na papír. Žáci si zapamatují legendy postupně, tedy nejdřív začátek. Není možné přinést nejprve legendu k poslední části tajenky. Vysvětlíte jim, že nejprve musí zjistit, na jakém místě se nachází legenda pro začátek tajenky, a teprve potom mohou začít se zapisováním.

Žáci nechávají legendy na místě, pouze si je zapamatují. Každý z žáků si může zapamatovat, co nejvíce slov, tzn., že jeden žák může přinést k zapsání více slov – legend. Ukažte jim, kde jsou jednotlivé legendy na mapě.

Zopakujte se žákům pravidla bezpečného chování v terénu a ujistěte se ještě jednou, zda chápou zadání. Taktika, jakou zvolí, závisí čistě na týmech. Mohou na místě nechat jednoho zapisovatele, nebo poběží celý tým najednou, nebo se tým rozdělí a každý prozkoumá jinou část území s jinou legendou, a pak si všichni dohromady řeknou, kde jaká legenda je. V tomto týmu nejsou omezeny.

Žáky poté vypustíte do terénu. Během aktivity několikrát zopakujte, že si opravdu v týmech zapisují slova, která jsou v zadání legendy, aby je hned cestou neluštili, jelikož se obvykle sami zmatou a luští pak špatně. V průběhu činnosti skupiny kontrolujte, a pokud jim luštění a vyplňování tajenky jde příliš pomalu, poraďte jim.

Asi v polovině činnosti žákům oznamte, že si můžou samostatně a podle potřeby udělat pauzu na přesnídávku. Až skupiny dají dohromady tajenku, projděte s nimi správná řešení. Stává se, že nemusí přijít na všechna správná slova, ale vyluští tajenku.

*Inspirace viz zdroj: Hrkal, J.
a Hanuš, R.: Zlatý fond her II.
Praha 2007.*

Skupina žáků byla „infikována“ nemocí projevující se spirálovitými znameními.
Autor: Tým lektorů projektu Evvoluce

VYTÁHNUTÍ LÉKU

- Náročnost:** 4
- Počet lektorů:** 2
- Čas na aktivitu:** cca 20 až 25 minut
- Cíl aktivity:** cvičení efektivní skupinové strategie, týmové spolupráce, plánování a vedení, kreativní myšlení, koordinace
- Pomůcky:** plastový kbelík, papírová lepicí páska, 4 lana o délce cca 15 m, vatové tampony (popř. toaletní papír), cedule – danger (ke stažení v příloze č. 2)
- Popis činnosti:** Žáci se díky náročnému řešení úkolu – vytáhnutí léku ze zamořeného prostoru – naučí, jak se vzájemně poslouchat, vnímat názory druhých. Hledáním řešení problému se zdokonalí v kreativním myšlení, ale i ve skupinové spolupráci.

ORGANIZAČNÍ POZNÁMKA: Během luštění tajenky jeden z lektorů vezme kbelík, na jehož dno lepicí páskou přilepí lahvičku tak, aby při naklonění nevypadla. Na místě, které vyluští v tajence, si připravte na zem ze dvou lan prostor ve tvaru čtverce, jímž vytyčíte zakázané území. Do středu čtverce (o straně cca 3 metry) umístěte kbelík a do prostoru uvnitř dejte cedule – danger, aby bylo zřejmé, že se dovnitř nesmí vstupovat. Poblíž čtverce nechte dvě smotaná lana, která poslouží k vytahování kbelíku. V okolí umístěte vatu tak, aby na ní skupina ihned nepřišla, ale mohla si jí všimnout (např. do blízkého pařezu, pokud bude místo v lese).

Ve chvíli, kdy žáci vyluští tajenku a doberou se k tomu, na kterém místě budou hledat lék, si se všemi zkontrolujte, správné řešení tajenky. Po společné kontrole se vydejte hledat místo popsané v tajence. Nyní už pracují všechny týmy dohromady. Skupinu pouze doprovázejte, místo musí hledat sami.

Po nález „čtverce“ s lékem připomeňte skupině, že nesmí vstupovat do ohraničeného území. Žáci mají z vyznačeného prostoru, bez vstupování do něj a bez dotýkání se kbelíkem země, dostat lék. Kbelík s lékem nemohou táhnout ve čtverci po zemi a k jeho vytáhnutí musí použít lana. Možností, jak ho odsud dostat, je hned několik. Záleží na tom, kdo jaké řešení navrhne a jak moc se skupina vzájemně poslouchá. Nejčastějším řešením je to, že se lana natáhnou přes prostor čtverce, mezi ně se uchopí kbelík a pro pevné uchycení se lana zamotají (překříží) do smyčky několikrát, jako když se zamotávají konce obalu u bonbonu. Uchopení nádoby je pak pevnější. Kbelík se pak lehce zvedne a vynese se z území ven. Po vytáhnutí kýble s lékem si přečtou návod a podle něj se mohou „vyléčit“. Vatou namočenou do lihu si setrou spirálu z ramen.

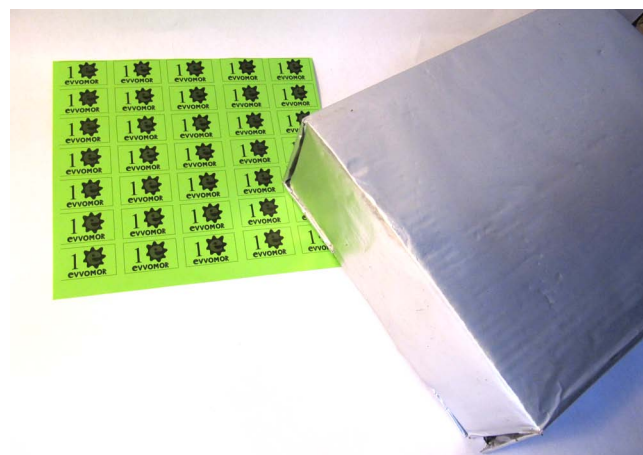
ORGANIZAČNÍ POZNÁMKA: Během aktivity Vytáhnutí léku jeden lektor, který není vytížen, donese na dvě, žákům známá místa, krabice s evomory. Místa najdete taková, která nemusíte vyznačovat na mapě, ale když je popíšete, žáci budou vědět, kde se nachází.

TIP:

Po vyluštění tajenky a při odchodu ze základny jděte k vyluštěnému místu s celou skupinou a snažte se být nenápadně v čele. Mohlo by se stát, že někdo z účastníků bude velmi rychlý, najde jako první vyznačený prostor a vejde do něj. Proto si žáky nenápadně korigujte tak, aby vám do vyznačeného čtverce nevstoupili. Pokud se tak stane a někdo do prostoru přeci jen vstoupí, oznamte mu, že je infikovaný a zadejte mu sankci, kterou se on sám uzdraví (např. 4x oběhnout základnu). Infikovanému žákovi jeho úkol pošeptejte, aby ho neslyšeli ostatní. Kdyby ostatní měli možnost slyšet zadaný úkol, mohlo by to narušit celý průběh řešení aktivity.

BĚHÁNÍ PRO EVOMORY

! vyžaduje přípravu předem !

- Náročnost:** 3
- Počet lektorů:** 2
- Čas na aktivitu:** cca 60 minut
- Cíl aktivity:** rozpořádání skupiny a odblokování
- Pomůcky:** 2 papírové krabice, stříbrný papír (popř. aluminiová fólie), kartičky s platidly evomory (k vytištění v příloze č. 4), barevný papír (např. zelený)
- Popis činnosti:** Jednotlivci si při běhání pro evomory (platidlo v zamořené oblasti) prověří fyzickou zdatnost, ale i vlastní ctižádost.

ORGANIZAČNÍ POZNÁMKA: Před kurzem si připravte dvě papírové krabice velikosti např. archivního kartonu. Obalte je stříbrným papírem nebo alobalem, aby měly záhadný vzhled. Na zelený papír si vytiskněte cca 500 platidel evomorů (viz příloha č. 4), které mají velikost zhruba dvou poštovních známek. Do jedné krabice dejte menší počet evomorů (např., aby na každého žáka vyšel jen jeden) a do druhé krabice jich dejte více (např. 300 ks).

Krabice schovejte na dvě různá místa, která od sebe nejsou vzdálena více než 20 m. Neměly by být vidět na první pohled, ale při pozorném hledání by měly být hned k nalezení. Umístěte schránky cca 500 metrů od základny, nejlépe do blízkého lesa.

Žáky, kteří byli nakaženi, pošlete svléknout se z oblečení, které měli navíc. Celé skupině doporučte, aby si během několika minut na svých pokojích vymysleli malou skladnou schránku – peněženku, kterou budou potřebovat při další činnosti. Schránka může být jakýkoli předmět, který se dobře odlišuje od ostatních, a do kterého se dají sbírat drobné předměty. Upozorněte žáky, že to musí být přenosný předmět, který ale nebudou mít při běhání u sebe. Kapsy u kalhot, mikin nebo třeba ponožky na noze nejsou uznatelné. S účastníky si dejte sraz na místě, asi 15 minut po zadání informace o schránkách – peněženkách – odkud budou startovat pro evomory. Připomeňte jim, že na místo srazu si mají vzít vlastní schránku – peněženku.

TIP:

Jako schránku na evomory mohou použít třeba čepici, peněženku, rukavici, ponožku, krabičku od sirek apod.

Na shromaždišti vyzvěte žáky, aby si všichni vedle sebe (do jedné řady) naskládali svoje osobní schránky. Schránky budou po celou dobu pod dohledem lektora. Pak jim objasněte, k čemu budou schránky potřebovat a co je v následující hodině čeká.

TIP:

Všímejte si, jestli žáci nosí do vlastních schránek opravdu po jednom evomoru, zabráníte tak podvádění. Pokud někdo podvádí, dejte mu po skončení akce zvláštní sankci (např. pomoc s úklidem při obědě).

Dozvěděli jste se, že léčba by byla jednodušší, kdybychom měli evomory. Evomory jsou peníze, kterými se platí v zóně zamoření. Na rozdíl od běžných peněz mají speciální povrchovou úpravu, která je bezinfekční a zamezuje přenosu jakýchkoli nemocí. Jejich nevýhodou ovšem je, že jsou dostupné pouze v bezinfekčních schránkách, odkud si každý může vzít vždy pouze jeden evomor. Schránky s evomory leží za zamořeným územím.

Popište žákům místo, resp. okolí místa, kam jste krabice umístili.

Za zamořené území je povoleno pohybovat se pouze během nebo rychlou chůzí. Po nalezení dvou schránek s evomory je možné vzít si k sobě pouze jeden evomor. Jeden člověk u sebe může mít pouze jeden evomor a cílem je nasbírat co nejvíce evomorů.

Jakmile žáci získají evomor, běží ho odevzdat do svojí schránky. U schránek žáků je po celou dobu lektor, který měří čas. Žákům zopakujte pravidla. Pokud vše chápou, odstartujte jim běh. Časový limit je 60 minut. Průběžně je informujte o zbývajícím čase. Před uplynutím časového limitu oznamte běžajícím, že bude končit vymezená doba a že už jim zbývá čas na přinesení posledního platidla. Po doběhnutí všech účastníků si každý spočítá, kolik platidel přinesl. Důležité je vědět, jaký počet na osobu byl nejmenší a jaký největší. Účastníkům po spočítání platidel dejte volno a sdělte jim, že se sejdou na oběd až po zaznění smlouvaného zvukového signálu (např. zvonec). Zdůrazněte, ať si s sebou každý donese své evomory.

DOPLŇUJÍCÍ INFORMACE:

Evomory budou použity jako platidlo při obědě. Podle počtu nasbíraných evomorů určíte ceny jídelničky.

TIP:

V případě, že by vám zbýval čas, je možné tuto aktivitu upravit. Při zadávání pravidel můžete dodat, že přes zamořené území je možné pohybovat se pouze zvířecím způsobem – jako kachny, raci, nebo hadi. Jakmile na toto území vstoupí člověk (chůze, běh), vystavuje se velkému nebezpečí nákazy. Lektor představuje nákazu. Pokud se účastníka dotkne nebo se do něj trefí bacilem (např. šiškou), musí odevzdat evomor, který má právě u sebe, a jít se vyléčit do karantény (vyznačené místo, kde musí udělat 10 dřepů). Území je pak vhodné označit např. fáborky a v místě, kde bude lektor, prostor zúžit, aby se lektor při chytání nevyčerpal.

Oběd

DEMONSTRACE ZA SPRAVEDLIVÉ CENY

! vyžaduje přípravu předem !

Náročnost:	2
Počet lektorů:	2
Čas na aktivitu:	cca 5 minut demonstrace + doba oběda
Cíl aktivity:	nácvik sebeovládání a zpracovávání informací, zamyšlení se nad prioritami a hodnotami
Pomůcky:	2x transparent s nápisy jako např. <i>Nízké ceny zamořily Zemi</i> , <i>Chceme spravedlivé ceny</i> , oblečení pro 2 demonstranty, velký arch balicího papíru na menu dne (1 x 1,5 m), lístečky jako z restaurace, sladkost balená pouze v papíru (např. marcipán či čokoládová tyčinka) – nákup mimo jídelniček
Popis činnosti:	V průběhu demonstrace za spravedlivé ceny při obědě si žáci vyzkouší zvládnutí vlastního chování při překvapivé a nepříjemné situaci. Zvrat původně očekávané situace vede žáky k uvědomění si mravních rozměrů různých způsobů chování.

ORGANIZAČNÍ POZNÁMKA: Před kurzem si vyrobte z bílé látky nebo balicího papíru transparenty s hesly „Nízké ceny zamořily Zemi“ s obrázkem Země, „Chceme spravedlivé ceny!“. Na kurzu si v průběhu dopoledne připravte velký balicí arch (1,5 x 1,5 m) a na něj předepište menu pro dnešní den. Do menu dejte na výběr ze tří jídel. Jedno jídlo bude skutečně to, které bude uvařeno. Na 2. den na oběd se domluvte s kuchařem, zda by bylo možné uvařit jídlo z čistě přírodních surovin, na které se nepoužívají obaly. Např. česneková polévka, smažený květák a brambor.

PŘÍKLAD Z REALIZACE:

Menu pro dnešní den

Polévka:	Česneková
Menu I:	Polévka + Smažený květák s bramborem
Menu II:	Salát Caesar + Pizza Hawai
Menu III:	Polévka + Kuřecí steak s broskví a sýrem s hranolkami
Dezert:	Jablko Marcipán

Do menu запиšte ke každé položce ceny v evomorech. Ceny dejte tak nízké, aby si každý mohl vybrat libovolně menu, jaké chce. Vařeno bude pouze jedno jídlo. Ceny dejte takové, abyste je během demonstrace mohli zvýšit tak, aby si

všichni žáci mohli po zdražení dovolit jen polévku se smaženým květákem a bramborem, popř. některým, kteří měli vyběháno dost evomorů, zbylo ještě na dezert. Ceny na jídelním lístku si předepište takovým způsobem, abyste během rychlé demonstrace mohli do jídelního lístku přepsat částku nebo před původní částku doplnit další číslo. Jídelní lístek s dnešním menu a s nízkými cenami vyvěste do jídelny na dobře viditelné místo.

Po domluveném zvukém signálu shromážděte žáky do jídelny, oznamte jim, že dnes jste si pro ně připravili speciální menu. Sdělte jim, že v zamořeném území dochází potraviny a za dnešní oběd si budou platit získanými evomory. Každý žák dostane lísteček a z jídelního lístku si vybere libovolné menu, na které má peníze. Svou volbu si zapíše na lístek.

Mezitím co žáci zapisují, dojdete se společně s druhým lektorem rychle převléknout do převleku demonstrantů, každý vezměte do ruky jeden transparent a za vykřikování hesel z transparentu vnikněte do jídelny, kde několikrát obejdete nic netušící žáky. Za skandování „Chceme spravedlivé ceny“ přepište ceny na jídelním lístku tak, aby žáci cenově dosáhli pouze na opravdu uvařené menu a někdo i na dezert. Po přepsání cen a za stálého skandování odejdete z jídelny.

Máte-li možnost, rychle se převlékněte a jiným vchodem se vraťte do jídelny a dělejte jako by nic. Zeptejte se žáků, zda již mají sepsané objednávky. Žáci vám budou oznamovat, že zde byli nějací demonstranti, kteří přepsali ceny na menu a oni si teď nemohou dát oblíbené jídlo. Proto s překvapením upřete pozornost na jídelní lístek a zkuste žáky uklidnit, že mají určitě alespoň na jedno jídlo, které jim cenově zůstalo dostupné. Nechte žáky se smířit s tím, že k obědu nebudou oblíbené dětské hity, ale dovedte je k tomu, že nabízené jídlo není také tak špatné.

TIP:

Pokud někdo z žáků bude mít např. pouze na polévku a jinému žákovi evomory zbydou, navedte je k tomu, aby si žáci navzájem platidla půjčili a všichni mohli dostat jak polévku, tak hlavní chod.

Jídlo pro tento den žákům rozneste jako v restauraci (pokud nemáte tento systém běžně zaběhlý) a při předání jídla si nechte zaplatit evomory. Na závěr vyberte objednávky také na dezert. Při obědě si s žáky smluvte místo a čas, kde a kdy se po poledním klidu setkáte.

Demonstrace za spravedlivé ceny, která je součástí oběda. Autor: Tým lektorů projektu Evvoluce

Odpoledne

Odpolední blok

MYŠLENKOVÁ MAPA

! vyžaduje přípravu předem !

- Náročnost:** 3
- Počet lektorů:** 2
- Čas na aktivitu:** cca 1,5 h
- Cíl aktivity:** cvičení spolupráce, analýza informací, hledání společného řešení, efektivní komunikace
- Pomůcky:** předkreslená myšlenková mapa na balicím papíře (1,5 x 1,5 m) – viz schéma v příloze č. 5, nadpisy k pojmům a pojmy – texty myšlenkové mapy (k vytisknutí v příloze č. 6), rychlozavírací pytlíčky na velikost textů
- Popis činnosti:** Při hledání řešení a souvislostí v myšlenkové mapě si žáci uvědomí podmínky života a možnosti jejich ohrožení, přiblíží jim souvislosti mezi lokálními a globálními problémy a vlastní odpovědností ve vztazích k prostředí.

ORGANIZAČNÍ POZNÁMKA: Na místo setkání si připravte arch s předkreslenou myšlenkovou mapou (viz příloha č. 5).

Do igelitových sáčků si dejte nápovědy – texty k myšlenkové mapě – nadpisy a pojmy. Roznešte nadpisy a pojmy do dvou různých oblastí, vzdálených od sebe cca 500 m. Vyberte lehce popsatelné a účastníkům již známé oblasti. Na začátku této aktivity si vyberte tři ne příliš aktivní studenty, kteří ale mají dobré herecké vlastnosti. Tito žáci budou figuranty pro následující činnost maskování zranění při zdravotvědě.

Tito žáci budou figuranty pro následující činnost maskování zranění při zdravotvědě.

Se žáky se po poledním klidu sejděte na dohodnutém místě. Řízenou diskuzí se vraťte k událostem, které se staly během oběda. Proběhlou situaci zhodnoťte, zkuste žáky dovést k tomu, aby přišli na to, co a proč se stalo během demonstrace. Co měla znamenat hesla jako „Chceme spravedlivé ceny“ apod. Zeptejte se žáků, jestli ví, co to jsou spravedlivé ceny. Napovězte jim, že při procházce v čase oběda jste si všimli, že prchajícím demonstrantům vypadly nějaké papírky, a místa jim popište. Dodejte, že zmíněné věci pomohou objasnit, proč se demonstrace při obědě odehrála. Nechte žáky, ať se na popsané lokality vypraví. Rozložte si předkreslenou myšlenkovou mapu tak, aby na ní viděla celá skupina.

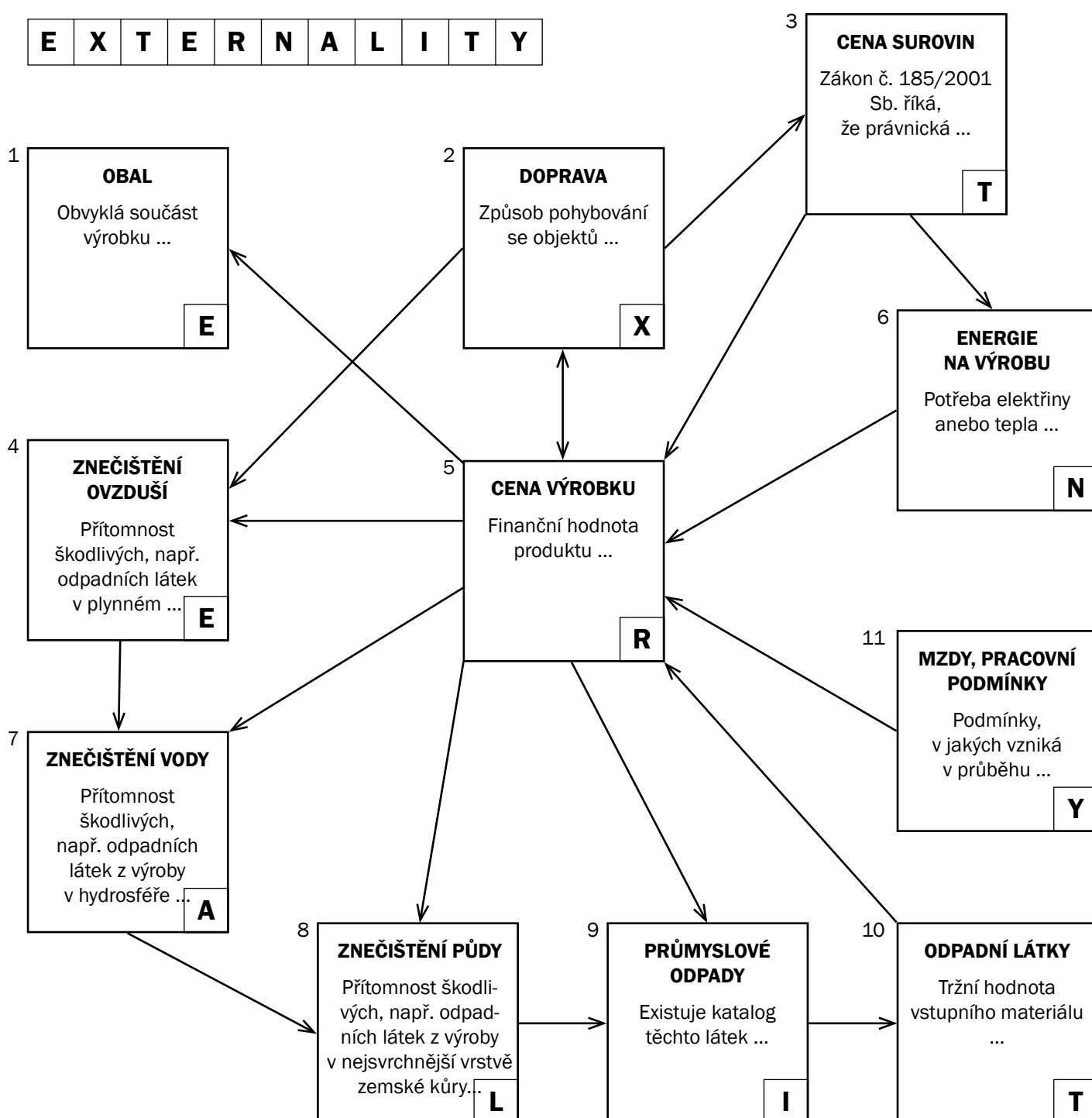
Vysvětlování principu myšlenkové mapy.
Autor: Tým lektorů projektu Evvoluce

Až účastníci přinesou jednotlivé texty, mohou si podle myšlenkové mapy zkontrolovat, zda jim sedí početně, a zda mají opravdu všechny potřebné texty. Myšlenková mapa má 11 míst, do kterých patří jednotlivé texty. K textům patří také nadpis. U každého textu je vždy jedno velké písmeno. Až žáci shromáždí všechny texty, vysvětlíte jim, jak mají postupovat.

Úkolem je, aby do každého volného pole dodali správný text se správným nadpisem. Pole jsou propojena šipkami. Šipky vyjadřují, která pole se zároveň ovlivňují a mají mezi sebou vztah. Pokud žáci seřadí všechny texty do polí označených čísly správně a dosadí velká solitérní písmena podle čísel do mřížky nad myšlenkovou mapou správně, vyjde jim výraz EXTERNALITY (viz obrázek). Žákům tento výraz objasněte.

 Externality vznikají, když někdo nenese plně náklady své činnosti nebo když nedostane úplné výnosy své činnosti. Podle toho rozlišujeme externality negativní nebo pozitivní.

Správné řešení myšlenkové mapy:

V tomto případě řešte s žáky zejména náklady, které nejsou započítány ve vztahu k ochraně životního prostředí.

NEGATIVNÍ EXTERNALITY

Negativní externality si nejprve ukažte na několika příkladech.

Elektrárna poškozuje lesy

Elektrárna vyrábí elektřinu spalováním uhlí. Spalování uhlí produkuje emise, které poškozují lesy. Část lesů hyne a jejich majitelům tak vznikají škody.

Elektrárna není nucena tyto škody hradit. V tom případě nenese veškeré náklady na výrobu elektřiny. Náklady na obnovu poškozených lesů nesou vlastníci lesů. Elektrárna tedy přenáší část svých nákladů na jiné.

Kuřačka a nekuřačka

Věra a Dáša sedí v jedné kanceláři. Věra je kuchařka, je zvyklá při práci v kanceláři kouřit. Dáša je však nekuřačka a kouř nesnáší. Věra si jistě myslí, že „má právo“ kouřit ve společné kanceláři. Jenže tím Dáša znepříjemňuje život.

Negativní externalita vzniká, když člověk nenese plně všechny náklady své činnosti a část těchto nákladů přenáší na jiné.

POZITIVNÍ EXTERNALITY

Uved'te opět nejlépe na příkladech:

Les čistící vodu

Majitel lesa má výnos z těžby a prodeje dřeva. Jeho les také pročišťuje spodní vodu a brání erozi půdy. To oceňují obyvatelé okolních obcí – kdyby nebylo blízkého lesa, voda v jejich studních by byla mnohem horší a půda na jejich polích by byla méně úrodná. Les tedy poskytuje nejen výnos z těžby dřeva, ale také výnosy v podobě lepší vody a lepší půdy v blízkém okolí. Ale co když majitel lesa nemůže přesvědčit obyvatele okolních obcí, aby mu zaplatili za to, že jim jeho les přináší užitek? Pak není schopen získávat výnosy z lesa – část těchto výnosů si přisvojují jiní.

Nepatentovatelný objev

Výzkumný ústav genetiky objevil genetický kód mikrobiu způsobujícího tuberkulózu. Svůj objev vědci zveřejní v článkách, které jsou každému přístupné. Objev je velmi cenný pro farmaceutické firmy, které na jeho základě vyvinou léky proti tuberkulóze a budou mít velké zisky. Kdo zaplatí náklady? Pacienti v ceně léků zaplatí náklady farmaceutických firem. Ale kdo zaplatí náklady výzkumného ústavu genetiky? Výzkumný ústav není schopen svůj epochální objev prodat na trhu, protože jej nenechal patentovat.

Externalita – porušení práva

Co je podstatou externalit a proč vůbec vznikají? Uved'te následující příklad.

Odpad na zahradě

Pan Novák má restauraci a odpad z této restaurace skladuje na své zahradě. Znečišťuje tak životní prostředí, ale negativní externalita nevzniká. Pan Novák nepřenáší na nikoho jiného náklady své restaurace, sám a dobrovolně nese tíhu toho, že restaurace produkuje odpady.

Představme si, že pan Novák bude část svého odpadu vyvážet na zahradu pana Svobody. Pan Novák bude panu Svobodovi platit určitý obnos za to, že u něj skladuje své odpady. Ani v tomto případě se nejedná o negativní externalitu, protože na nikoho nepřenáší své náklady (pana Svobodu finančně odškodnil).

O negativní externalitu by se jednalo, kdyby pan Novák vyvážel odpad na zahradu pana Svobody a nijak by se s panem Svobodou finančně nevyrovnal. Negativní externalitou by bylo také, kdyby pan Novák vyvážel odpad na kraj lesa. Vytvořil by tak černou skládku, kterou by musela likvidovat obec na obecní náklady, přenesené tedy na náklady všech občanů této obce, aniž by si to toho byli občané (včetně pana Nováka) vědomi.

Příčinou externalit nejsou fyzikální, chemické nebo biologické procesy. Externality jsou porušením něčího práva. Vznikají tehdy, když na někoho přenesete nějaký náklad bez jeho vědomí nebo přes jeho nesouhlas (negativní externalita) nebo když vám někdo brání (úmyslně i nevědomky) v dosažení úplného výnosu vaší činnosti (pozitivní externalita).

V oblasti životního prostředí se mluví především o nákladech vzniklých při výrobě, ale nezohledněných do ceny výrobku (např. znečišťování ovzduší při výrobě oceli). Tyto náklady zaplatí totiž nikoli ten, kdo výrobek (např. ocel) kupuje, ale všichni (např. v podobě dražšího zdravotního pojištění či léků na nemoci dýchacích cest).

Při této činnosti nechte starší žáky pracovat samostatně, s mladšími žáky nejprve společně přiřadte nadpisy k textům, a pak jim poradte například jedno správné řešení, ze kterého budou moci vyjít. Přiřazování textů do polí s nimi v průběhu rozebírejte a pomáhejte jim najít správné řešení.

Správným dosazením textů v myšlenkové mapě dostanou žáci tajenku. Autor: Tým lektorů projektu Evvoluce

SPRAVEDLIVÉ CENY

Žákům objasněte pojem spravedlivé ceny a pojem FAIR TRADE, se kterými se setkali v průběhu demonstrace u oběda.

Spravedlivá cena jsou náklady výrobců na výrobu, náklady obchodníků na dopravu a prodej + přiměřený zisk obchodníkovi a ostatní poplatky, cla, mýtné, daně.

Pojem Fair Trade označuje koncept spravedlivého obchodu. Fair Trade je označením chráněné certifikační známky spravedlivého obchodu. Fair Trade, neboli spravedlivý obchod, neznamená jen vyšší odkupní cenu za produkty vypěstované farmáři a zemědělskými družstvy v rozvojových zemích. Cílem je vytvořit celkově lepší obchodní a životní podmínky obyvatel Afriky, Jižní Ameriky nebo jižní a jihovýchodní Asie. Důraz je proto kladen také na bezpečnost práce, ochranu životního prostředí, rozvoj obchodních dovedností farmářů, zvyšování informovanosti a vzdělávání.

TIP:

K objasnění pojmu spravedlivá cena můžete využít rozšiřující aktivitu Spravedlivá cena, kde na příkladu banánu můžete žákům objasnit systém férového obchodování a princip spravedlivých cen. Aktivita ke stažení na: <http://www.fairtrade.cz/files/texty/vzdelavani/banany-spravedliva-cena.pdf>

Po vyřešení externalit a objasnění pojmu spravedlivá cena se ujistěte, že žáci pochopili, proč demonstranti přepsali ceny oběda a chtěli spravedlivé ceny, a že rozumí jak pojmu externality, tak pojmu spravedlivé ceny, popř. fairtrade.

ZDRAVOVĚDA**! vyžaduje přípravu předem !**

- Náročnost:** 4
- Počet lektorů:** 3 + zdravotník
- Čas na aktivitu:** cca 1 h
- Cíl aktivity:** trénink kooperace skupiny, rychlého uvažování, zapojení jednotlivců pro společný zájem, nácvik plánování
- Pomůcky:** test první pomoci na počet žáků (ke stažení v příloze č. 7), tužky, cvičný obvazový a zdravotnický materiál, těsto na maskování zranění, umělá krev, lékárna, štětec, příborový nůž, větší tříska, vata

TIP:

Ve zdravotních potřebách se zeptejte na prošlý obvazový materiál. Nemusíte tak kupovat sterilní nový materiál a k nacvičení ošetření zdravotní materiál s prošlou expirací postačí. Vytvořte si těsto na zranění i umělou krev.

Jak vyrobit těsto:

- 2 dl hladké mouky pšeničné
- 5 polévkových lžic soli
- 2 kávové lžičky kyseliny citrónové
- 2 polévkové lžice stolního oleje
- 2 dl vody

Smícháme kyselinu citrónovou a mouku, přidáme olej a vodu. Vodu přiléváme postupně, aby se nevytvořily hrudky. Hmotu nalijeme na pánev a zprudka odpálíme, např. stejně jako odpalované těsto na větrníky. Mícháme, dokud hmota nezesklovatí. Vytvořené těsto je vhodné uchovávat na chladném místě (v lednici), zabalené v mikrotenovém sáčku. Pak vydrží i několik týdnů.

Jak vyrobit krev:

- 5 kávových lžiček směsi potravinářské barvy jahodové a malinové v poměru 1:1
- 5 kávových lžiček teplé vody
- 4 polévkové lžice pampeliškového nebo lučního medu
- 2 lžičky tmavé karamelové polevy

V misce rozmícháme potravinářskou barvu s teplou vodou tak, aby nevznikaly hrudky. Do připravené barvy postupně přidáváme med a karamel. Mícháme velmi pomalu, aby hmota nezačala pění. Med a karamel přidáváme tak dlouho, dokud směs nedosáhne barvy a konzistence krve.

Zdroj: http://ventus.skauting.cz/data/2011_maskovani_small.pdf

Popis činnosti: Žáci si vyzkouší své teoretické znalosti zásad první pomoci, které si v simulované modelové situaci ověří v praxi. V této situaci získají základní sociální dovednosti pro řešení různých situací.

ORGANIZAČNÍ POZNÁMKA: Před kurzem si vytiskněte dostatečný počet testů první pomoci. Pro kontrolu si u sebe nechte testy se správným řešením. Na modelovou cvičnou situaci záchrany spolužáků vyberte tři vytipované žáky s dobrým hereckým talentem. Podle návodů si před kurzem připravte těsto na umělou kůži a krev, které uchovávejte v lednici. Vybraným žákům – figurantům v průběhu řešení myšlenkové mapy namaskujte zranění.

TIP:

Zranění volte úměrně věku a psychické odolnosti „záchranařů“. Pozor na slabší povahy! Na první pohled poranění vypadá opravdu realisticky, zvláště pro laika. Nezáleží pouze na dobře provedeném namaskování, ale především na poučeném figurantovi, který ví, co ho bolí, jak se jeho stav má vyvíjet, a bude náležitě řvát, pokud ošetření nebude prováděno šetrně.

Každému žákovi namaskujte jiné zranění, a k tomu se domluvte, že bude mít každý z nich jedno zranění na první pohled skryté. Jednomu žákovi namaskujte tržné zranění hlavy, resp. čela a figurant bude simulovat také poraněnou (naraženou, zlomenou) ruku. Na čelo rozetřete nepříliš silnou vrstvu modelovací hmoty. Pomocí modelovacího nástroje vytvořte trhlinky. Celou takto připravenou plochu „vybarvěte“ krví pomocí silného štětce. Poranění můžete ještě ušpinit popelem.

Druhému figurantovi vytvořte tržné zranění (na holeni nebo předloktí), ze kterého ční předmět, např. delší tříska (cca 10 cm), hřebík apod. Na zvolené místo přiložte větší kousek modelovací hmoty (umělé kůže) a rozetřete mokkými prsty do ztracena tak, aby uprostřed zůstala větší vrstva hmoty. V té pak vhodným modelovacím nástrojem vytvoříte řeznou ránu. Do rány vsadte třísku a uhladte okolo, aby to vypadalo tak, že předmět skutečně trčí z končetiny. Maskování dokončete přidáním umělé krve v množství přiměřeném poranění. Jako nekrvácející zranění může mít vnitřní poranění břicha.

Třetímu figurantovi vytvořte poranění krvácejícího nosu a na obličeji vytvořte jemné oděrky. U nosu štětcem nabarvěte kanálky tekoucí krve, do kterých můžete ještě vložit malé krvavé chomáčky vaty, aby krev vypadala hustá. Po obličeji vytvořte malé odřeniny a podlitiny. Namočenými prsty ve vodě rozetřete vrstvu modelovací hmoty. Vytvořte požadovanou ránu. Okraje rány nadzvihněte a do vzniklého prostoru vložte kousek v umělé krvi namočené buničité vaty. Pro třetího figuranta zvolte jako nekrvácející zranění vymknutý kotník. Všechny figuranty odvedte na jedno místo, které je nejlépe uvěřitelné, že se zde mohl přivodit úraz.

TIP:

Jako místo pro zraněné lze vybrat, jako varování, nějaké prostory, které neměli účastníci během pobytu bez dozoru navštěvovat, popř. vyberte tmavší místo, např. nějakou kůlničku, kde budou zranění vypadat věrohodněji.

TIP:

Pro žáky můžete zvolit libovolná zranění. Výše uvedená zranění jsou pouze odzkoušené tipy, které se navíc vztahují ke zraněním v testu.

Po doplnění myšlenkové mapy se s žáky posadte tak, abyste na sebe všichni viděli, nejlépe do kruhu. Žákům sdělte, že si nyní otestujete alespoň teoretické znalosti zdravotnických dovedností. Jelikož se všichni nacházíte v nebezpečném zamořeném území, projdete si, jak se chovat při základních zraněních. Žákům neříkejte nic o nácviku záchrany raněných.

Rozdejte všem přítomným účastníkům zdravotnický test a tužky a nechte je samostatně si ho vyplnit. Na vyplnění určete limit cca 7–10 minut. Po vypršení limitu s účastníky prodiskutujte jednotlivé otázky a správné odpovědi, se zdravotníkem zdůrazněte správná řešení situací. Při ruce mějte v pohotovosti cvičnou lékárnu.

Správné řešení quizu: 1 c, 2 a, 3 b, 4 c, 5 c, 6 b, 7 a, 8 c, 9 c, 10 c, 11 a, 12 b

POZN. Několik všímavějších žáků možná zjistí, že jim nějakí spolužáci chybí. Uklidněte je tím, že si odešli pro potřebné věci na pokoj, a že můžete začít i bez nich.

V závěru kontroly testu příběhne do prostor, kde sedíte, domluvený kolega, který všem za povyku oznámí, že našel tři zraněné studenty (na předem dohodnutém místě), kteří budou potřebovat urychleně pomoc. Žákům podstrčte cvičnou lékárnu, kterou budou potřebovat, a běžte s nimi zachraňovat. Nechte žáky samostatně pracovat. V případě jejich nezájmu při zachraňování jim pomozte poradit s ošetřováním.

Po prvotním základním ošetření přeneste zraněné na základnu a ukončete záchrannou akci. Se zdravotníkem rozeberte celý zásah, jejich ošetření, pocity ošetřujících, figurantů, názory přihlížejících, chování účastníků. Co dělali dobře, špatně, z čeho se ponaučili, co by příště udělali jinak apod. Vraťte se také k chování kolegy, který příběhl oznámit, že našel zraněné. Zhodnoťte, zda jeho reakce byla přiměřená situaci. Po rozboru situace si s žáky prodiskutujte, co by dělali dál, v případě, že by poskytli první pomoc, jakým způsobem by přivolali sanitku, jak by postupovali na různých místech při přivolání pomoci (město, uprostřed lesa atd.). Vyzkoušejte si situaci, kde si žáci zavolají na záchrannou službu (představení, popis místa, popis zranění atd.). Podle toho, jak žáci při zásahu postupovali, zrekapitulujte situaci a vyvoďte z toho závěry a celkové zhodnocení.

SVACHINA NA STROMĚ

Náročnost:	3
Počet lektorů:	2
Čas na aktivitu:	cca 1 h
Cíl aktivity:	kooperace ve skupině, trénink efektivní komunikace a dělení se s ostatními
Pomůcky:	papírové sáčky na svačinu, provázek, papírový vnitřní obal, který se nepromastí, svačiny
Popis činnosti:	Skupina je díky tomu, že neočekávaně dostane svou svačinu na strom, vystavena tlaku na jejich vnitřní postoje a fér hru. Zde se ukáží jednotlivé charaktery žáků a žáci si na této zdánlivě banální činnosti vyzkouší jednání vůči druhým. Aktivita může napomoci prevenci sociálně patologických jevů a rizikového chování.

ORGANIZAČNÍ POZNÁMKA: V době, kdy týmy luští a ošetřují figuranty, nasáčkujte si věci na svačinu a převažte provázky (popř. tuto činnost zadejte kuchaři). Do sáčků dejte potraviny tak, aby se žáci museli o svačinu podělit. Např. - do dvou sáčků dejte pečivo, do dvou sáčků uzeninu, do dvou sáčků sýr, do dvou sáčků zeleninu, do dvou sáčků sušenku apod. Samozřejmě záleží, co budete mít na svačinu v plánu. Svačiny pak v době řešení testu odnese jeden lektor s kuchařem na strom, který je ze země dobře přístupný a je asi 500 m vzdálený od základny. Na strom libovolně rozvěste svačinu.

Při lezení pro svačinu na stromě je třeba dbát zvýšené bezpečnosti
Autor: Tým lektorů projektu Evvoluce

Spravedlivé dělení se při svačině. Autor: Tým lektorů projektu Evvoluce

Na závěr zhodnocení zdravotnického zásahu přijde mezi žáky kuchař s oznámením, že viděl utíkat demonstranty z kuchyně, a že jim odnesl pro žáky svačinu. Kuchař popíše žákům směr, kterým demonstranti běželi, a navede je, aby se na ta místa doběhli podívat. Cestou určitě něco z jídla poztráceli. Běžte se žáky ke stromu, dbejte na bezpečnost a pozorujte jejich chování. Tento moment bude důležitý pro reflexi, kterou s nimi provedte po svačině. Reflexi vedte podle toho, jak se žáci při rozdělování svačiny chovali.

TIP Z REALIZACE:

Ve většině případů se vám stane, že žáci se nebudou chtít o věci podělit. Některé skupiny se po chvíli dovítí toho, že se mají o svačinu podělit. Pokud se některá skupina ani po chvíli dělit nebude, dohlédněte na to, aby se o svačinu podělili. Na chování jednotlivců při svačině upozorněte při reflexi.

POPIS ROSTLINY STYLEM SLOVO, OBRAZ, SLOVO, OBRAZ

Náročnost:	3
Počet lektorů:	3
Čas na aktivitu:	cca 2 h
Cíl aktivity:	trénink komunikace, cvičení spolupráce, rozvoj paměti, uvědomění si náročnosti přenosu informace
Pomůcky:	PET art rostlina, několik sad pastelek, papír, neprůhledný pytel, vysílačky, losovátko, klobouk na losování
Popis činnosti:	Týmy přenášejí obraz rostliny – informaci přes řetězec žáků prostřednictvím mluveného slova a výtvarných prostředků. Žáci tak pochopí dovednosti dobré komunikace a porozumění.

ORGANIZAČNÍ POZNÁMKA: Před odjezdem na kurz si vyrobte PET artovou „zmutovanou“ rostlinu dle vaší fantazie. Pro inspiraci uvádíme u pomůcek obrázek rostliny, která byla použita na testování pobytové akce. Před začátkem této aktivity ukryjte rostlinu na místě blízkém základny tak, aby nebyla pro okolí viditelná. Vidět ji mohou jen vyvolení z týmů, nikdo jiný k rostlině nemůže. Rostlinu přeneste na místo určení nenápadně v neprůhledném pytli.

TIP:

K vytvoření zamořené květiny z PET artu můžete pro inspiraci použít odkaz:
<http://www.evoluce.cz/dilna/01-tvoreni-petlahve.php>

Po reflexi sdělte skupině, že jste v lese našli neznámý druh organismů, zřejmě zmutovaný vlivem zamoření. Tyto organismy je nutné zdokumentovat ještě před tím, než se rozšíří po celé Zemi a vyhubí tak původní rostliny a živočichy. Dokumentaci, kterou vytvoříte, zašleme do Akademie věd, aby vědci zjistili, jak s těmito zmutovanými organismy nejlépe naložit.

! vyžaduje přípravu předem !

Po motivaci rozdělte žáky do týmů, nejlépe do čtyř. Úkolem žáků bude přenést co nejpřesnější popis obrazu na papír prostřednictvím několika účastníků týmu. Pro každý tým si připravte čtyři pracoviště. Týmy mezi sebou nemohou komunikovat. Spolu komunikují jen hráči ze stejného týmu. Žákům dejte na kreslení a přenášení informace časový limit. Ideální je 60 minut. Časový limit odstartujte i ukončete s lektory po vysíláče.

První stanoviště bude pro všechny týmy společné – místo, kde je schovaná rostlina. Žák bude spojkou mezi prvním a druhým stanovištěm – tedy bude chodit a přenášet informaci.

Druhé pracoviště bude vzdálené tak, aby na něj od rostliny nebylo vidět, toto stanoviště je statické. Zde si připravte sadu barviček a papír. Každý tým bude mít svoje druhé stanoviště (při počtu čtyř týmů, budou čtyři oddělená stanoviště).

Třetí pracoviště bude mobilní. Žáci na třetím stanovišti budou „spojkou“ informací mezi druhým a čtvrtým stanovištěm. Od druhého stanoviště na čtvrté nemůže být vidět.

Čtvrté stanoviště, je opět statické, připravte zde sadu barviček a papír. Čtvrté stanoviště pro každý tým držte ve vzdálenostech asi 10 metrů od sebe.

TIP:

K rozdělení žáků do týmů si nastříhejte papírky na počet žáků. Na papírky nakreslete různé symboly (např. čtverečky, trojúhelníky, kolečka, hvězdičky) podle počtu žáků v týmu. Pak dejte žákům rozlosovat papírky a nechte je seřadit se do týmů podle symbolů.

Žáky v týmech rozdělte do dvojic. Pokud je žáků méně, nechte na statických stanovištích (druhém a čtvrtém) po jednom členovi týmu a na mobilních stanovištích (první a třetí) žáky po dvojicích. Nechte žáky, ať se rozdělí v týmech podle toho, kdo dobře kreslí, a kdo umí dobře popisovat.

První (nebo dvojice – záleží na počtu žáků v týmech) z týmu má možnost vidět rostlinu, kterou si bez jakýchkoli záznamových prostředků zapamatuje. Přejde na druhé stanoviště ke kolegovi z týmu a má za úkol mu popsat, co na předloze – rostlině viděl. Nemůže ovšem kolegovi do kresby nijak zasahovat, pouze popisuje, co viděl. Když popíše, odchází zpět k rostlině. Teprve, když je stanoviště volné, může ke druhému stanovišti vyrazit „spojka“ ze třetího stanoviště. Ta se podívá, co je nakresleno na obrázku druhého stanoviště, zapamatuje si to a tuto informaci nese na poslední, čtvrté stanoviště, kde „kreslíři“ popíše, co viděl.

Spojka – žák ze třetího stanoviště nemůže zasahovat do kreslení na čtvrtém stanovišti.

Není možné, aby na stanovišti byli lidé z více než dvou stanovišť. Např. na stanovišti č. 2 se nemohou potkat žáci ze stanovišť č. 1 a spojka ze 3. stanoviště. U stanovišť č. 2 dozorují alespoň dva lektori a u stanoviště č. 4 je také dozorující lektor.

Po ukončení limitu vyberte od žáků pastelky, aby nemohli dále překreslovat, a sejděte se na společném místě, např. u ohniště. Přineste si na místo ještě zakrytou rostlinu. Rozeberte s týmy jejich díla. Vždy prodiskutujte první kresbu z týmu, potom finální. Každého týmu se zeptejte, jak postupoval, jak to pro každého bylo obtížné, co by udělali jinak a zda by si vyměnili pozice na stanovištích nebo by raději zůstali na těch pozicích, ve kterých byli. Projděte kresby všech týmů. Nakonec skupinám ukažte reálnou předlohu. Nechte žáky se pobavit nad tím, jaká díla stvořili. Pak se v diskuzi vraťte k tomu, proč nemohla vzniknout přesná kopie toho, co viděli kolegové na prvním stanovišti. Zamyslete se s žáky nad tím, jak probíhá přenos informací, a pokuste se tento proces vztáhnout k reálnému světu.

Položte žákům otázky typu: Jak vnímáme přenos informací v našem světě? Proč si myslí, že některé informace jsou zkreslené? Je možné vnímat všechny informace, které nám, např. média, podávají, jako pravdivé? Stalo se vám již někdy, že byla zveřejněna informace, která se nakonec stala jinou informací? Pomocí této diskuze zkuste se žáky vyvodit názor na komunikační šumy při přenosu informací a mediální manipulaci.

Komunikační šum může být rušivý signál, který v průběhu komunikace, zde přenosu, poškodil přenášenou zprávu. Došlo tedy ke zkreslení informace.

Mediální manipulace je proces, kdy si lidé (manipulátoři) vytvoří obraz nebo argument, který podporuje jejich zvláštní zájmy. Takové taktiky mohou zahrnovat použití logických klamů a techniky propagandy. Zahrnují také potlačení určitých informací nebo stanoviska, cílené odklonění či odvedení pozornosti. Příkladem mediální manipulace může být např. reklama.

Večeře

ZPRÁVA VE VEČEŘI

! vyžaduje přípravu předem !

Náročnost:	2
Počet lektorů:	1
Čas na aktivitu:	cca 20 min
Cíl aktivity:	porozumění zašifrované informaci, pochopení textu
Pomůcky:	izolepa, šifrovaná zpráva na barevných papírech, talíře, nůžky

ORGANIZAČNÍ POZNÁMKA: Před kurzem si vytiskněte na několik barevných papírů zprávu. Zprávu si rozdělíte na řádky a každý řádek zprávy vytiskněte nebo napište na jinou barvu papíru. Celý text přepište pozpátku. Tento text odkazuje na noční aktivitu. Na kurzu se domluvíte s kuchařem, aby před večeří nalepil izolepou na talíře části zpráv. Zprávu nemusíte lepit na všechny talíře.

PŘÍKLAD Z REALIZACE: Uvádíme text používaný na testování pobytové akce. Nočním lesem cest je mnoho, všichni zemřou do jednoho. Malou radu smím ti dát – bludiček, těch zkus se ptát. Lehká věc to ale není, těžké s nimi vyprávění. Chytat vítr tak zlé není, jak bludiček nahánění.

TIP:

Pokud chcete aktivitu ztížit, můžete rozstříhat ještě barevné papíry jako puzzle, aby žáci měli ztížené skládání.

TIP:

Domluvíte si s kuchařem, ať vám pro tento večer uvaří palačinky nebo lívance. Zpráva bude na talíři lépe čitelná a odhalitelná.

Žáci v průběhu večeře odhalí na talířích podivné zprávy. Nechte je samostatně pracovat při luštění zprávy, která je odkáže na činnost večer a vzbudí v kolektivu paniku (zejména u mladších účastníků kurzu). V čase večeře se domluvíte, kde se po večeři sejdete.

Večer

Večerní blok

REFLEXE

Po večeři se s žáky sejdete na dříve domluveném místě např. u ohně, kde si sednete do kruhu. Vytvořte takové klima, které je příjemné pro diskuzi, důvěru a porozumění. Zabývejte se hlavně tématy, které se dotýkají toho, co se během dne stalo, a poslechněte si přímé zkušenosti účastníků. Respektujte právo každého neúčastnit se diskuze a respektujte osobnost každého účastníka. Otázky i odpovědi formulujte tak, aby podporovaly sebevědomí a sebedůvěru účastníků. Závěrečná hodnocení orientujte k budoucím činnostem. Zkuste aplikovat možné zkušenosti z aktivit do reálného osobního života. Zhodnocení denního programu věnujte cca 60 – 80 minut.

Stejně jako u celkové reflexe předchozího dne nejprve zrekapitulujte události, které se za celý den udály. Poté jednotlivé aktivity a události zreflektujte a rozeberte tak, aby skupině bylo jasné, jaký byl jejich cíl a smysl. Poproste žáky, zda by se i oni mohli vyjádřit k dnešním událostem, co se jim líbilo a proč, co se jim nelíbilo, a co by např. udělali jinak, jaké byly jejich pocity atd. Při večerní reflexi se můžete také zaměřit na průběžné pokroky skupiny, popř. jednotlivců, na vztahy ve skupině, na vnímání pocitů ve skupině a potřeb. Ve večerní reflexi můžete použít následující okruhy a otázky:

- 1) Průběh – formulují to, co se stalo
Popište, jak aktivita probíhala:
Jaké byly klíčové okamžiky?
Co bylo nejzajímavější?
- 2) Pocity – dojmy, které s děním souvisí:
Jaké byly vaše osobní očekávání a obavy?
Ve kterém momentu ses cítil nejvíce/nejméně zapojen?
- 3) Poznatky – souvislosti s prožitky:
Jak se měnily tvoje pocity, když jsi něco řekl nebo udělal?
Co bys udělal jinak?
- 4) Příležitosti – využití získaných zkušeností
Co si odnášíte z tohoto zážitku?
Co již nebudete dělat /začnete dělat /v čem budete pokračovat?

Více o reflexi Reitmayerová, E. a Broumová, V. : Cílená zpětná vazba. Praha 2007.

„BLUDIČKY“

Náročnost:	3
Počet lektorů:	3 + 1 pomocník
Čas na aktivitu:	cca 1 hod
Cíl aktivity:	cvičení sebeovládání, pohybu ve tmě, trénink skupinové spolupráce
Pomůcky:	1 dcl mléka, štětec, papír, provázek, baterky, různé barvy krepového papíru, izolepa, 20 čajových svíček, vysílačky
Popis činnosti:	Skupina je vystavena nepříjemnému úkolu navštívit neznámé noční prostředí a setkat se s cizím jevem. Napomáhá tak zvládání vlastního chování a rozvíjí dovednosti pro spolupráci.

ORGANIZAČNÍ POZNÁMKA: Zprávu, kterou týmy dostanou od bludiček, napište po večeři neviditelným inkoustem. Nejdříve si připravte zprávu, která má odkazovat na způsob odchodu poslední den.

PŘÍKLAD Z REALIZACE: Pro inspiraci uvádíme text použitý při testování pobytových akcí, kdy žáci poslední den opouštěli základnu v rouškách na ústech: *Domů dostal by ses rád? Takových už bylo poutníků. Zbytečně a marně bloudili. Kolem cest jsou řady pomníků. Jedna cesta, jedna jediná. Svá ústa zavři, do plic nepuť žádný vzduch. Pak lesem projdeš a potravou nestaneš se much.*

Text rovnoměrně rozdělte na tři části. Místo inkoustu použijte mléko. Na tři měkké papíry o velikosti A4 napište štětcem zprávu. Pište rychle a štětec do mléka hodně namáčejte, aby zanechal silnou stopu. Ke psaní použijte velká tiskací písmena, jsou pak lépe čitelná. Zprávy nechte zaschnout. Stočte je do ruličky a převažte provázkem. Tajný inkoust se žákům objeví po zahřátí nad plamenem svíčky. Na baterky si nalepte proužek barevného krepového papíru tak, aby baterka stále svítila, ale měla barevný odstín. Na dostupné otevřené místo v areálu základny rozmístěte před večerní reflexí svíčky.

Z reflexe plynule přejděte k šifře, kterou objevili ve večeři. Zeptejte se, jak zprávu chápou, a nechte ji celou přečíst. Dovedte žáky k tomu, že budou muset hledat bludičky. Zeptejte se jich, jak si bludičky představují. Popište skupině, kdo je ve vašem případě bludička. Jsou to zmutované postavy, které přežily zamoření a po setmění se procházejí v noci po lese a loukách. Jejich přítomnost se projevuje světelnými barevnými záblesky. Zeptejte se jich, jestli ví, co je čeká.

TIP:

Pokud se vám do motivace spíše hodí použít nějaká lokální postava nebo strašidlo, použijte je.

Popište skupině, co bude jejich úkolem, a jak se mají k takovému stvoření chovat. Bludičky jsou velmi plachá stvoření, proto je důležité chovat se tiše a pohybovat se velmi pomalu a pouze po skupinách, jinak bludička zmizí. Jediným možným způsobem, jak se dostat k bludičce je, že ji žáci uzavrou do kruhu. Instruuje žáky, že není třeba mít na setkání s bludičkou baterku, a že budou vypouštění po týmech. Týmy budou tři a jejich hlavním úkolem je pohybovat se pomalu a tiše.

Večerní rozluštění tajného inkoustu je pro žáky překvapením. Autor: Tým lektorů projektu Evvolute

Společně s dalšími dvěma lektory se vydejte na domluvené místo, kde se nachází bludičky. Každý lektor si vezme jednu zprávu a libovolně se rozmístí do prostoru. Lektoři – bludičky dají vysílačkou pokyn dozoru, že jsou připraveni a může se začít s vysíláním skupin. Lektoři v krátkých časových intervalech zapínají baterky a pohybují se volně po prostoru. Když skupina bludičku chytí (musí být opravdu potichu), předá jí bludička zprávu a pošle ji na základnu. V tu chvíli „bludička“ zhasíná a odchází. Znamená to tedy, že první skupina si vybere, jakou bludičku chytí, poslední skupina bude mít již jednu, tu, která zbyla. Dozor vysílačkou oznámí poslední „bludičce“, že všichni účastníci jsou zpět na základně v pořádku a věnují se luštění. Až po potvrzení, že je vše v pořádku, může poslední bludička – lektor opustit hrací prostor.

Zrekapitulujte si pravidla činnosti a bezpečného chování v lese. Pošlete žáky, aby se převlékli do oděvu vhodného pro noční aktivitu. Instruuje pedagogický dozor nebo pomocníka, aby žáky vypouštěl po třech libovolných skupinách. Nejdříve vypustí jednu skupinu, po jejímž návratu vypustí další. Vysvětlíte dozoru místo, kde se budou bludičky nacházet. Z důvodu bezpečnosti pohybu zvolte přehlednou rovnou louku ohraničenou lesem, nejlépe v těsné blízkosti areálu. Nechte dozor, ať žáky ujistí, že bludičky se budou pohybovat opravdu jen v popsáném prostoru a není proto nutné pohybovat se mimo popsané území. Skupiny přijdou se zdánlivě prázdným papírem. Dozor může žákům napovědět, že budou potřebovat svíčku. Pokud žáky nenapadne, jak na tajný inkoust, dozor jim poradí, že mají papír nad plamenem nahřívat, dokud z něj nevyleze zpráva. Po celou dobu, co jsou svíčky zapáleny, je u žáků přítomen. Žáky nechte doložit zprávy do doby, kdy máte stanovený čas odpočinku.

3. den

3. DEN									
	snídaně	DOPOLEDNE	přesnídávka	DOPOLEDNE	oběd	ODPOLEDNE I.	svačina	ODPOLEDNE II.	večeře
„Trifidi“		„Trifidi“ Reflexe Trifidů		Lovení roušek Závěrečná zpětná vazba		Sypu si popel na hlavu a stále to není ono – aneb jak na úklid	na cestu	Odchod v rouškách	
									VEČER

Ráno před snídaní

TRIFIDI ! vyžaduje přípravu předem !

- Náročnost:** 4
- Počet lektorů:** 3 + 1 pomocník
- Čas na aktivitu:** cca 90–120 minut
- Cíl aktivity:** cvičení psychické vytrvalosti, sebeovládání, překonání a poznání sebe sama v mezní situaci, týmová spolupráce
- Pomůcky:** dopis pro vůdce skupiny, bílé overaly, roušky, batoh, svačina (sušenka) a pití na počet dětí, batohy, vysílačky, baterky, šátky na počet účastníků, CD s nahrávkou (ke stažení na webu www.evvoluce.cz), prodlužovací kabely, CD přehrávač (discman), reproduktory
- Popis činnosti:** Skupiny si prožitkem zvláštní a neočekávané situace pomohou získat základní sociální dovednosti pro řešení složitých situací. Žáci si procvičí smyslové vnímání a vytvoří si představu o hodnotách.

INSPIRACE KNIHOU:

Kniha Den Trifidů není jen dobrodružným líčením boje oslabených lidí s agresivními rostlinami, které se vymkly kontrole. Nastoluje především otázku, zda etické a mravní normy jsou závislé na trvalosti podmínek, ve kterých vznikly. Budou platit i ve změněné situaci (např. solidární pomoc bližnímu)? Kromě toho v knize vzniká naprosto zvláštní sociální situace – do popředí se dostávají lidé z okraje společnosti, kteří se nemohli zúčastnit večerního pozorování oblohy, po němž všichni účastníci přišli o zrak, ti, kteří neviděli fantastický ohňostroj – řetězové výbuchy zbraní, umístěných ve vesmíru – lidé, kteří tou dobou byli ve vězení, v dolech, po úrazu očí apod. Velmi často se tak dostali do rolí vůdců lidí, kteří byli dosud spíše v pozadí...

ORGANIZAČNÍ POZNÁMKA: Před kurzem si nachystejte dopisy pro vůdce skupin. Dopisy mohou být rukou psané, popřípadě použijte pro tištěný text kurzívní písmo. S lektory si předem domluvte trasu, popř. si ji projděte předem. Naplánujte, kde bude začátek a konec trasy a pořadí, v jakém půjdete, aby se skupiny nepotkaly, popř. nešly celou dobu spolu.

Konec neboli bezpečné shromaždiště může být také zpátky na základně. Večer před odchodem si nachystejte nahrávku, přehrávací zařízení a do batohu svačiny pro žáky.

TIP na znění dopisu:

Stal ses vůdcem skupiny. Doved' co nejvíce členů skupiny do bezpečí na shromaždiště a cestou pozor na trifiďy. Pohybu se tiše!

Před vlastní aktivitou si rozdělte seznam účastníků do 5–6 členných týmů a přiďte jim vidící průvodce. Vůdce si předem v průběhu kurzu vytipujte. Zvolte nejlépe žáky, kteří jsou v kolektivu výraznější, ohleduplnější a chápavější. Každý lektor má na starosti jeden tým. Úkolem lektora je pouze ukazovat cestu a dbát na bezpečnost, o „slepou“ skupinu se bude/ou starat jejich vidící průvodce/i – spolužáci. Dbejte na to, aby složení týmů bylo vyvážené, ale nemusí v něm být nutně spolužáci, kteří jsou nejlepšími přáteli. Spíše naopak.

Ráno si oblečte overaly a roušky, zapněte si vysílačky. Žáky vzbudte brzo ráno, nejlépe před rozedněním. Účastníky budte za poplachu, řekněte jim, ať si vezmou oblečení do terénu a hned jim zavažte oči. Doved'te je na místo (společenská místnost, dvůr, louka apod.), kde je připravená přehrávací sestava. Žáky se snažte udržet v tichosti. Až budou na shromaždišti všichni a bude ticho, pusťte z přehrávače nahrávku a nechte ji žáky vyslechnout.

TIP z realizace:

Většina žáků bude po ránu pravděpodobně velmi zmatená a nebude vědět, co se děje. Bude se zavázaným šátkem hledat kamaráda a chtít s někým mluvit. Proto žáky oddělte, aby zůstali samostatně, a pokud budou chtít stále komunikovat, překryjte jim lehce ústa, aby pochopili, že mají být potichu. Většina žáků se po vyslechnutí „rozhlasového“ hlášení zklidní. Dbejte na to, aby akce přesunu z postele byla co nejrychlejší, jinak by se narušila motivace. Je dobré žáky udržet v ranním „šoku“.

Příklad textu hlášení:

Vysíláme na všech frekvencích, pro všechny, kdo nás slyší. Toto je zvláštní hlášení Obrany spojených národů. Včera v noci pozorovala většina obyvatelstva naší země pozoruhodné úkazy na obloze. Bohužel tyto úkazy způsobily, že dnes ráno většina našich spoluobčanů nevidí. Zatím nevíme, zda natrvalo či nikoliv. Jsme skupina aktivních lidí, kteří vidí. Rozhodli jsme se zachránit co nejvíce vidících lidí tím, že je převezeme na izolovaný ostrov, a tam založíme kolonii. Poslyšte naši výzvu! Každý vidící člověk ať s sebou vezme, co nejvíce lidí může, a přivede je na transportní shromaždiště do 10:00 hodin. Důležité upozornění! Cestou pozor na Trifiďy! Jsou to nebezpečné a agresivní rostliny, schopné pohybu, které unikly z vědeckých laboratoří. Reagují na hluk a zabíjejí lidi v okruhu pěti metrů svým žahadlem. Je proto nutné dbát zvýšené opatrnosti a pohybovat se tiše. Na vaší cestě vám pomáhej Bůh!... Vysíláme na všech frekvencích, pro všechny, kdo nás slyší. Toto je zvláštní hlášení Obrany spojených národů.....

Zkoordinovat skupinu nevidících je těžký úkol. Autor: Tým lektorů projektu Evvoluce

Po „odvysílání“ zprávy si rozdělíte žáky do skupin tak, jak jste si předem připravili. Pro plynulejší pochod žáky seřadíte do „vláčku“ – seřadíte děti za sebou a každý žák dá tomu, který stojí před ním, ruce na ramena. Přesuňte se se skupinami na místo, odkud budete vycházet. Zde odvedte stranou od skupiny vůdce a sundejte jim šátky, předejte jim dopis se zprávou, že jsou jediní, kteří neoslepli, a mají na starosti dovést skupinu nevidomých na shromaždiště. Potichu a pozor na Trifidy! Ještě jednou jim gesty naznačte, že nemohou mluvit. Naznačte jim, že se mají ujmout své skupiny a starat se o ni. Jděte před skupinou a ukazujte jim trasu a dbejte na bezpečnost. Pokud jste vůdcům do dopisu stanovili časový limit, připomínejte jim, že se na bezpečné shromaždiště musí dostat do předem stanoveného fixního časového limitu (tento časový limit stanovte s velkou rezervou, aby byla velká šance dostat se na shromaždiště včas).

TIP:

Aby vůdci zažili tajemnější atmosféru, můžete je při svítání odvést k zapálené louči, kde jim předáte dopis.

Trať musí být náročná, ale bezpečná. Vhodné je zvolit různé členité terény jako písek, les, tráva, mech, potok atd. Na trase můžete také rozmístit různé překážky a skupina nemusí po celou dobu jen chodit. Chvilí se může plazit, přeskakovat potok, přecházet lano, ručkovat po laně apod. Záleží na vašich možnostech, které překážky zakomponujete. Zhruba v polovině trasy vůdcům předejte svačinu, aby občerstvili svou skupinu. Některým vůdcům může chvíli trvat, než přijdou na to, že musí slepým spolužákům se svačinou pomoci.

Průvodci musí pomáhat nevidícím s každou situací. Autor: Tým lektorů projektu Evvolute

TIP:

Během pochodu se může stát, že někteří ze slepých žáků nevydrží nemluvit. Dohodněte si proto předem s lektory, za jakou míru mluvení necháte Trifidy „zneškodnit“ mluvící žáky. Např. za souvislé mluvení a komentování situace. Pokud někdo překročí stanovenou míru, je třeba ho vyloučit ze skupiny, aby ji celou nestrhl k mluvení. Tento moment „zabíjení“ jednotlivých členů je velmi důležitý. Je v něm navozen sociální konflikt a lektor dbá na to, aby byl řešen důsledně. Skupinu při mluvení zastavte, odvedte určeného žáka do delší vzdálenosti od ostatních, pošeptejte mu, že mluvil moc nahlas a zneškodnil ho Trifid. Nyní musí opustit skupinu. Žáka můžete poté poslat samostatně zpět na základnu.

Před příchodem na shromaždiště žáky zastavte a rozdělte je na jednotlivce. Gesty naznačte jejich vůdcům, aby je vypouštěli po jednom k místu, kde stojíte. Aby se žáci zorientovali a došli k vám, vydávejte zvukový signál (např. tleskání). Postupně všem sundejte šátek z očí a na chvíli je nechte vzájemně se podělit o emoce. Poté se k pochodu vraťte a rozeberte ho se skupinou úplně od začátku, od probuzení.

Průvodci dbají na bezpečnost nevidících kolegů při pochodu Trifidů. Autor: Tým lektorů projektu Evvoluce

Použijte otázky typu:

- Co jste si mysleli, že se děje, když vás ráno probudil poplach?
- Jaké byly vaše obavy z toho, co se dělo?
- Co jste si mysleli, že se děje po vyslechnutí hlášení?
- Jak se měnily vaše pocity v průběhu pochodu?
- Co pro vás bylo nejvíce nepříjemné?
- Byli byste raději v pozici vůdců nebo byste si svoje role proměnili a proč?
- Víte, kdo šel před vámi? Jak dlouho si myslíte, že trvala vaše cesta, a kudy si myslíte, že jste šli?
- Co si odnášíte z tohoto zážitku? Myslíte, že se o vás váš průvodce staral dobře?

Po zodpovězení otázek žáky dovedte k tomu, že by měli svému průvodci poděkovat.

Po reflexi žáky pošlete převléknout, popř. dát si teplou sprchu a oznamte jim čas, kdy se sejdete na pozdější snídani. V závěru kurzu Trifidy ještě zhodnoťte v rámci celoskupinové reflexe.

TIP:

Na konečném shromaždišti je příjemné mít připravený teplý nápoj pro každého účastníka, popř. mít rozdělaný oheň. Zkuste si proto předem domluvit s kuchařem brzkou přípravu ranního teplého nápoje.

Délku trvání cesty uzpůsobte schopnostem a věku účastníků, ideálním průměrem, který byl otestován, je cca 100 minut, za kterých je schopná „slepá“ skupina ujít i 2 km.

TIP na překážky:

- Pomocí dvou lan nad sebou překonat vzdálenost mezi stromy. Pokud manévry neprovádíte nad vodní hladinou, musíte hráče jistit.
- Přenést raněného na nosítkách. Nevidící sestaví nosítka a část trasy je nesou.
- Plavání v rybníce, brodění se v potoce a hlubokém bahně.
- Prolézání rourou, podlezení překážek.

Dopoledne

Dopolední blok

Při snídani si se žáky domluvíte čas a místo setkání. Připomeňte jim, aby si s sebou na setkání vzali zprávu, kterou obdrželi předchozí večer od bludiček.

LOVENÍ ROUŠEK

Náročnost:	2
Počet lektorů:	2
Čas na aktivitu:	cca 45 minut
Cíl aktivity:	procvičení dedukce, týmové práce, kreativního myšlení
Pomůcky:	zdravotní roušky, 3 ks zavírací nádoby (např. sklenice od zavařené zeleniny se šroubovacím uzávěrem), plastové pytle na odpadky, velké množství plastových odpadků (na cca 3 velké odpadkové pytle)
Popis činnosti:	Žáci si prostřednictvím diskuze a dedukce vyzkouší porozumění specifickému druhu jazykové komunikace, zhodnotí vlastní přístup k řešení problému a uvědomí si mravní rozměry různých způsobů lidského chování.

ORGANIZAČNÍ POZNÁMKA: V době snídání si odpočítejte počet roušek pro všechny účastníky, včetně pedagogického dozoru. Dejte je do uzavíratelných nádob. Do pytlů si sbalte odpadky z plastů. V okolí základny si zvolte trasu, která končí nejlépe v potoce. Trasu volte klikatou v délce cca 500 metrů. Trať vyznačte plastovými odpadky a navedte je směrem k potoku, kam umístíte nádoby s rouškami.

Po snídani si se žáky sedněte tak, abyste na sebe všichni viděli. Vraťte se k tomu, co se událo předchozí večer, co dostali od „bludiček“, co vyluštili, jak přišli na to, jak luštit. Zeptejte se jich, jestli bylo lehké „bludičku“ chytit, jak postupovali. Nakonec si přečtete, co se skupiny dozvěděly ze zpráv psaných tajným inkoustem. *Domů dostal by ses rád? Takových už bylo poutníků. Zbytečně a marně bloudili. Kolem cest jsou řady pomníků. Jedna cesta, jedna jediná. Svá ústa zavři, do plic nepusť žádný vzduch. Pak lesem projdeš a potravou nestaneš se much.* Nechte žáky, ať se zamyslí nad tím, co chtějí „bludičky“ naznačit. Nechte žáky tipovat a v diskuzi je nasměrujte k tomu, že ke svému bezpečnému odchodu budou potřebovat najít pro každého roušku přes ústa. Ovšem nikdo neví, kde takovou roušku hledat.

Skupinu řízenou diskuzí navedte na myšlenku, že byste si měli zrekapitulovat, co vše se tady odehrává, a zkusit přijít na to, co vlastně způsobuje zamoření, a že by jim to mohlo pomoci při pátrání po rouškách. Připomeňte jim, co luštili v nápovědách, při Vůdce tvoří mapu? (plasty)

Co spojovalo jídlo, které si dali k obědu při demonstraci, a proč byla ostatní jídla zdražena? (Kvěťák s bramborem nebyl balený v plastu a pocházel od místního farmáře, dezert byl balen pouze v papíře, ostatní jídla, která byla v původně v nabídce, byla balená v plastu.)

Jak vypadala zmutovaná rostlina, kterou měli za úkol popsat? (rostlina vyrobená z PET lahví)

Rozdělování vylovených roušek. Autor: Tým lektorů projektu Evvoluce

Žáci při diskuzi odhalí, že se jedná o zamoření plasty. Zeptejte se jich, zda si při ranním pochodu nevšimli toho, že se zamoření mohlo rozšířit až do blízkého okolí základny. Pokud žáci odpoví, že ne, vyšlete je, ať situaci pro jistotu zkontrolují. Skupina se pak podle „plastové“ odpadkové cesty dobere až k potoku, odkud vyloví roušky. V případě, že žáky nenapadne odpadky posbírat, doporučte jim to.

Po sesbírání odpadků si se žáky zrekapitulujte proběhlou situací. Ujistěte se, že každý účastník dostal na cestu roušku. Vraťte se s žáky k tomu, co způsobuje zamoření. Žáci dospěli k názoru, že to jsou plasty. Zrekapitulujte si, že opravdu všechny indicie vedly k tomu, že příčinou zamoření jsou plasty. Informujte žáky o tom, že zamořený prostor tedy není pouze v okolí základny, jak si mohli zkusit, ale také všude na světě. Společně si vysvětlete obecná fakta o zamoření naší planety plasty.

DOPLŇUJÍCÍ INFORMACE:

Ve světě se ročně vyprodukuje 200 milionů tun plastů z ropy. Necelých dvacet procent z tohoto množství spotřebuje Evropa. Z 39 milionů tun Evropané recyklují jenom čtvrtinu a zbytek jde na skládky. Ve zbytku světa je situace s recyklací ještě horší. Většina plastových obalů končí na skládkách, kde se budou rozkládat až dvě stě padesát let. Planeta Země je zamořena plastovým odpadem.

Obrovský nárůst plastových materiálů začal v druhé polovině 20. století. V přírodě se nenacházejí, všechny je vytvořili vědci v laboratořích. Takzvané syntetické polymery jsou velmi různorodé materiály, ale většina má jednu vlastnost, bohužel velmi neblahou pro životní prostředí. Jsou značně odolné, příroda je bez pomoci odbourává jen velmi nesnadno. Známe je všichni jako polyetylen, polypropylen, polystyren či polyvinylchlorid (PVC). Pokud nechceme pohřbit zeměkouli pod horami plastových obalů, je třeba hledat řešení. Jedním z možných východisek je návrat k materiálům, se kterými si příroda dokáže poradit.

Plasty jsou v dnešní době nejvíce používanými materiály pro balení potravin a výrobu nejrůznějšího nádobí a náčiní, které se používá jak v potravinářském průmyslu, tak i v domácnostech. Dle světového odhadu přibližně 70 až 80 % potravin je baleno do nejrůznějších polymerních materiálů. Plasty jsou organické makromolekulární sloučeniny, k nimž mohou být přidány další látky nebo materiály. Plasty mohou být potenciálním zdrojem uvolňování chemikálií do potravin, i když obvykle nehrozí akutní otravy se smrtelnými důsledky. To je důvod, proč si ne zcela jasně uvědomujeme skutečný příspěvek plastů k reálné kontaminaci potravin. Je pravda, že složky plastů nepůsobí tak jako pesticidy nebo jiné vysoce bioaktivní látky a poškození lidského zdraví v důsledku jejich akutní toxicity je nepravděpodobné. Plasty však mohou způsobovat chronické efekty jako výsledek opakovaných požití velkého počtu malých dávek, přičemž žádná z nich sama o sobě neznamená akutní nebezpečí; v dlouhém časovém intervalu však mají kumulativní toxický efekt.

Zdroj: <http://www.plastnet.cz/ArticleDetail.asp?nBranchID=0&nArtID=200&nPage=5>

<http://www.pust.cz/forum/viewtopic.php?f=6&t=59>

ZÁVĚREČNÁ ZPĚTNÁ VAZBA

Náročnost:	3
Počet lektorů:	2
Čas na aktivitu:	cca 45–60 minut
Cíl aktivity:	zhodnocení aktivit na kurzu a jeho průběhu, očekávání účastníků, zaměření se na body zlomu, atmosféru, úspěchy i neúspěchy týmů, ponaučení
Pomůcky:	velké archy papíru (pro každý den jeden) s nadepsanými aktivitami

ORGANIZAČNÍ POZNÁMKA: Při závěrečné zpětné vazbě dbejte na to, aby se žáci cítili příjemně. Vyberte světlý prostor (popř. vhodně barevně doplněný a optimisticky laděný), dobře vytopený s dostatkem čerstvého vzduchu. Prostor můžete oživit i veselou hudbou pro příchod žáků. Dbejte na to, aby si žáci příliš nezasahovali do komfortní osobní zóny, sedněte si tak, abyste na sebe všichni viděli, nejlépe do kruhu, který nebude narušovat žádná překážka.

Se skupinou se ještě před celkovým ohlédnutím vraťte k aktivitě, která se udála ráno, a kterou jste se svými skupinami zreflektovali hned po příchodu. Aktivita „Trifidi“ je ale natolik náročná, že si zaslouží ještě celoskupinové zhodnocení. Zeptejte se žáků, jak se cítili, když je ráno budil poplach. Jak se cítili v roli slepých, vůdců, popř. zda by si svoje postavení vyměnili. Co pro ně bylo nejhorším/nejlépším zážitkem během cesty. Jak vnímali okolí a svoje spolužáky ve skupině. Zeptejte se jich, jak na ně působilo rozhlasové hlášení, které si vyslechli. Co si z něho vzali, a co si představují pod pojmem Trifidi, kteří v hlášení byli zmíněni. Proč museli být cestou potichu, zneškodnil někoho z týmu Trifid? Nechte žáky interpretovat jejich názory.

Zaměřte se se skupinou především na důležitost rozhlasového vysílání. Zdůrazněte, že při mimořádných událostech, například při těch, které nás mohou ohrozit na životě, je důležité poslouchat rozhlas (popř. jiné masové sdělovací prostředky). Sdělovací prostředky mají velký vliv na chování společnosti. Je důležité správně vyhodnotit podstatu sdělení. Zda informují, přesvědčují, manipulují či baví, jsou logické a správné. Některé zprávy jsou fiktivní, jiné se snaží zdůraznit fakta. Zeptejte se žáků, jak vnímali sdělení, které slyšeli v hlášení, k čemu jim pomohlo? Mohlo by jim to pomoci i v reálném životě? Nechte každého ze žáků vyjádřit svůj názor k mediálnímu sdělení. Potom uzavřete diskuzi o aktivitě „Trifidi“ a přejděte k evaluaci celého kurzu.

Zpětnou vazbu kurzu lze provést několika způsoby, vždy záleží na dané skupině, jelikož každý pobyt se vyvíjí jinak. Jedním ze způsobů je zpětná vazba pomocí diskuze, kterou jste během kurzu již několikrát absolvovali. V tomto případě zrekapitulujte nejprve první den, pak druhý a na závěr den třetí. U každého dne se zaměřte na průběh dne, dále na dojmy a pocity účastníků. Nechte žáky najít souvislosti z jednotlivých dnů a na závěr zkuste se skupinou srovnat svoje zkušenosti s chováním v reálných situacích a najít využití získaných zkušeností. Při dotazování a diskuzi se nesnažte zahlcovat skupinu množstvím otázek složitých na přemýšlení. Otázky se snažte formulovat spíše neutrálně a snažte se nepoukazovat na nezdary jednotlivců. Na závěr diskuze můžete nechat žákům prostor pro jejich vlastní názor, zhodnocení lektorů apod.

Rychlá zpětná vazba je také možnost nechat žáky vyjádřit se jedním slovem o celém kurzu, popř. nechat žáky oznamkovat kurz čísly na jedné ruce.

Úplně na závěr si můžete nechat anonymně od každého žáka zhodnotit aktivitu. Na velké archy papíru si rozepište aktivity, které se každý den udály. Archy můžete nalepit na stěnu společenské místnosti. Každý žák pak dostane možnost ohodnotit aktivitu, které se mu líbily, nebo naopak nelíbily. K hodnocení mohou žáci použít kreslené smajlíky, nebo různé barevné tužky, barevná lepítka apod.

Více o zpětné vazbě: Reitmayerová, E. a Broumová, V.: Cílená zpětná vazba. Praha 2007.

Odpoledne

Odpolední blok

V případě, že po vašem pobytu musíte uklidit prostory střediska, kde jste pobývali, můžete zařadit následující aktivitu.

„SYPU SI POPEL NA HLAVU A STÁLE TO NENÍ ONO – ANEB JAK NA ÚKLID“

Náročnost:	1
Počet lektorů:	2
Čas na aktivitu:	cca 1 až 2 hodiny
Cíl aktivity:	úklid střediska
Pomůcky:	velký papírový arch se seznamem úkolů, čisticí prostředky a úklidové prostředky
Popis činnosti:	Hráči vyberou ostatním, kterou část úklidu budou muset provést, a zároveň kontrolují kvalitu provedení.

Zadejte žákům úkol, aby si našli své osobní věci a uklidili si je. Až budou mít všichni sbaleno, zadávejte jim postupně úkoly. Za každý splněný úkol získá tým bod. Žáky rozdělte do týmů, např. podle pokojů. Postavte proti sobě vždy dva týmy. Pokud tým splní úkoly, které řešil, sejde se kompletní a má právo soupeřícímu týmu vybrat úkol. Přednostně tým plní úkoly, které má zadány od soupeřícího týmu. Tým může zároveň plnit nejvýše dva úkoly.

Lektor řídí přidělování úkolů a k úkolům na tabuli připisuje, kdo je plní, kdo si ho vybral sám, komu byl úkol určen, a kdo úkol splnil. K úkolům si určete z týmu lektorů kontrolora. Úkol je považován za splněný až po odsouhlasení kontrolora.

Úkoly připravte jasné a přesně formulované. Některé úkoly je ale možné dělat jen v sekvencích a pouze v daném pořadí, např. mytí nádobí, utírání nádobí, uklízení nádobí. Pořadí na archu názorně označte.

Příklady úkolů: zametání pokoje, vytření pokoje, vynesení smetí, vytřídění odpadu, vymetení kamen, úklid ohniště, umytí sprch, umyvadel, vytření sprch, setření prachu na pokoji, úklid společenské místnosti, úklid jídelny, úklid okolí střediska apod.

Po splnění úkolů sečtete týmům body a vždy vítěznému týmu z dvojice můžete dopřát malou odměnu nebo jen pochvalu. Forma odměny záleží jen na vás.

ORGANIZAČNÍ POZNÁMKA: Domluvte se s kuchařem, aby vám po dobu úklidu nachystal svačiny na cestu. Žákům je před odchodem předejte.

Inspirace viz zdroj: Vecheta, Vl.: Fond her. Brno 2007.

ODCHOD V ROUŠKÁCH

Účastníkům kurzu dejte na výběr, zda si svoje zavazadla na nádraží odnesou, nebo jim je odvezou lektori (samozřejmě záleží na vzdálenosti a schopnostech žáků). Zdůrazněte jim, že k odchodu je nezbytné, aby si všichni nasadili roušky. Roušky si nasadí i lektori. Se žáky můžete společně opustit prostor, doprovodit je a zároveň ještě upozornit na to, že zamoření nebylo odstraněno a cestou je možno potkat hlídky kontrolující okolí. Skupinu doprovodte až na místo odjezdu, popř. do poloviny cesty, kde se s nimi rozloučíte.

Při odchodu měl každý svou roušku. Autor: Tým lektorů projektu Evvoluce

+ ROZŠÍŘUJÍCÍ AKTIVITA 1:

Jestliže máte dostatek času a kurzu se účastní odolnější starší žáci (9. třída), můžete zařadit za aktivitu „Trifidy“ ještě aktivitu Humanus a zvolit si její modifikaci na místní zamoření, popř. zcela navázat na „Trifidy“.

HUMANUS

Náročnost:	4 (psychická)
Počet lektorů:	2
Čas na aktivitu:	cca 1 až 2 hodiny
Cíl aktivity:	rozvoj spolupráce a psychické odolnosti, řešení problémů
Pomůcky:	místo imitující kryt, maják, zvuk sirény (nebo píšťalka), pomůcka k úpravě hlasu, stopky
Popis činnosti:	Při krizové situaci se zachrání v krytu malá skupinka lidí, která musí řešit problémy přežití.

REALIZACE HRY: Aktivita může navazovat na „Trifidy“, příchodem do bezpečného území. Cílem úvodní části hry je dostat účastníky z místa, kde se nalézají, do nekontaminovaného území – krytu. Do krytu jsou hnáni za zvuku sirény (píšťalky nebo hudby). Zde se také odslepi. Účastníkům v krytu „počítač“ (lektor s pomůckou pro úpravu hlasu) oznámí momentální situaci a postupně jim předkládá otázky a problémové situace a žádá jejich řešení. Počítač se ozývá vždy po jasném signálu – elektronické pípání, světelný maják apod.

Možné varianty nastolených problémů:

Počítač zaznamenal existenci tří skupin lidí, kteří se zachránili, a vy jste jednou z nich.

Díky počítači zabudovanému v robotovi máte reálnou šanci na přežití, a to i přes velmi silné venkovní nebezpečí. Nevycházejte z krytu. Záleží pouze na vás, zda lidstvo přežije.

„Zvolte si systém organizace vaší skupiny a způsob rozhodování. Ozvu se za 10 minut.“

Po 4 minutách jeden z lektorů přistoupí ke krytu:

„Před krytem je člověk. Zbývají mu jen desítky vteřin naděje na přežití. Nedoporučuji otevírat! Hrozí nebezpečí ozáření! Rozhodněte však sami, zda otevřete.“

Pokud se hráči během jedné minuty domluví na vpuštění člověka, organizátor vstoupí k nim do krytu. Tam se však nezapojuje intenzivně do hry. Pokud se hráči do jedné minuty nedohodnou, počítač ohlásí:

„Osoba nejeví známky života.“

Počítač dále vyžaduje předchozí zadání:

„Oznamte systém organizace vaší skupiny a způsob rozhodování. Začínám nahrávat.“

„Děkuji, registruji.“

„Není známa rychlost snižování venkovního nebezpečí. Vytvořte seznam maximálně 6 věcí, které budete v krytu nezbytně potřebovat v průběhu dalších dní pobytu. Ozvu se za 8 minut.“

Po osmi minutách se počítač opět ozývá:

„Oznamte vybrané preferované věci. Začínám nahrávat.“

„Vaši odpověď registruji.“

Po dvou minutách přichází počítač s hroživou zprávou:

„Počítač zaznamenal nakažlivou chorobu u jednoho z vás. Nebezpečí přenosu na ostatní. Hrozí zánik skupiny. Rozhodněte, co provedete. Jedince zatím analyzuji. Ozvu se za 10 minut.“

Po 5 minutách se počítač ozývá:

„Analýza se ukázala chybnou, nemoc není nakažlivá.“

Po krátké době reprodukuje hráčům mechanické zvuky, na které navážete další zprávou počítače:

„Počítač zaznamenal nebezpečí zamoření na celé planetě. Snížení na přístupnou mez vypočítáno na několik let. Zároveň je zjištěn zánik zbývajících dvou skupin. Jste jediné živé bytosti na planetě.“

Po minutové pauze počítač pokračuje:

„Kapacita krytu se snižuje. Za 5 minut oznamte 10 jmen lidí, kteří musí kryt opustit v zájmu zachování životů zbylých členů skupiny.“

Po pěti minutách se počítač znovu ozývá:

„Oznamte 10 jmen.“

Pokud hráči vyberou mezi sebou 10 lidí, kteří by měli opustit kryt, následuje hlášení, při kterém je 10 hráčů vyvedeno ven. Tito hráči jsou odváděni do místa zakončení hry. Můžete jim říci, že poblíž bylo nalezeno místo, kde mohou přežít. Může se také stát, že hráči se rozhodnou opustit kryt všichni, a tím hru ukončí.

Se zbylými hráči rozehrajte ještě závěrečnou partii:

„POZOR, POZOR, POZOR!!! Nebezpečí se zvyšuje, váš kryt přestává být bezpečný. Nastává krajní varianta.“

Poslední hlášení vyzývá zbylé hráče k odchodu z krytu:

„Zamoření stoupá. Opusťte kryt. Děkuji za spolupráci.“

Z krytu je odvádí postavy v kombinézách zpátky do střediska, které se jeví jako nejbezpečnější místo.

Odved'te zbylé hráče na místo zakončení hry. Závěr musí být pro obě dvě skupiny citlivý, působivý, aby celá hra mohla v účastnících doznít. Závěr hry je možno prezentovat jako nastoupení do modulu a odlet na bezpečnou planetu nebo snížení nebezpečné radioaktivity na úroveň, kterou lze přežít.

Časové intervaly měňte pružně podle situace v krytu. Lektori mimo kryt musí být absolutně v klidu, účastníci o nich nesmějí vědět. Kryt by měl být minimálně osvětlený (např. svíčka), zabeďněný (včetně oken), dveře se nesmí dát otevřít. Syrovost prostředí hru podtrhuje (např. sklepní místnost). Pro větší sugestivnost lze do krytu připravit trochu vody a chleba – v účastnících vznikne dojem, že zde budou dlouho. „Robot“ nesmí připustit v žádné chvíli diskuzi. S účastníky komunikuje pouze dle připraveného modelu. Nesmí reagovat na žádné otázky či připomínky. Hra by ztratila svůj původní význam a dynamiku. Klíčovou záležitostí je zpětný rozbor hry. Doporučuje se udělat jej s jedno až dvoudenním zpožděním a vracet se při něm ke každému bodu zvlášť. Proto je vhodné dělat si během aktivity poznámky o chování uvnitř krytu, nápadech, projevech a případně odpovědi nahrávat na diktafon.

Zdroj: Hrkal Jan; Hanuš Radek: Zlatý fond her II. Praha 2007.

Zdroje:

Hrkal, J. a Hanuš, R.: Zlatý fond her II. Praha 2007.

Neuman, J.: Dobrodružné hry a cvičení v přírodě. Praha 1998.

Reitmayerová, E. a Broumová, V. : Cílená zpětná vazba. Praha 2007.

Vecheta, V.I.: Fond her. Brno 2007.

Vecheta, V.I.: Outdoor aktivity. Brno 2009.

http://edu.uhk.cz/~jindrvo1/files/miek1/materialy/VP_-_14_v10.pdf

http://ventus.skauting.cz/data/2011_maskovani_small.pdf

http://www.dvojka.cz/zirafamentaurov05/dokumenty/HRY-icebreakery_a_kontaktni.pdf

<http://www.evvoluce.cz/dilna/01-tvoreni-petlahve.php>

<http://www.fairtrade.cz/files/texty/vzdelavani/banany-spravedliva-cena.pdf>

<http://www.hranostaj.cz/hra938>

<http://www.plastnet.cz/ArticleDetail.asp?nBranchID=0&nArtID=200&nPage=5>

<http://www.pust.cz/forum/viewtopic.php?f=6&t=59>

Obrázek viz zdroj: <http://www.outdooractivity.cz/>

Vančurova 2904, Tábor
v budově JČU
Tel. 608 886 395
www.jazyková škola.cz

JAZYKOVÁ ŠKOLA
J. S. AGENCY

zápis
od 1.dubna 2011

Nová prodejna vozů Škoda – Tábor Všeohv 17,
Kontakt: 381 231 009

Autosalon Treböh

TÝDENÍK

TÁBORSKO

ROČNÍK XIII.

ČÍSLO 22

30. BŘEZNA 2011

CENA 10 Kč

V TOMTO VYDÁNÍ:

H. Randová: Můžeme Jordán vyčistit, nebo nechat bahno potomkům – str. 5 a 6

Nového jednatele Bytesu rada města nevybrala

TÁBOR – Ani jednoho ze čtyř uchazečů o post jednatele Bytesu, kteří prošli až do závěrečného kola, na svém pondělním jednání táborští radní nevybrali. Jak uvedl místostarosta Martin Jirovský (Tábor 2020), podle něj se jednalo o lidi,

kteří prokázali patřičné manažerské schopnosti a on sám by s výběrem problém neměl. Podle vypsání pravidel ale žádný z uchazečů dosud nepracoval v manažerské funkci v bytovém hospodářství, což byla jedna z podmínek výběrového říze-

ní a rada jako celek na tom trvala.

Příprava nového výběrového řízení je v rukou tajemníka městského úřadu Lubomíra Šrámka, který by měl přichystat podklady a upra-

vit podmínky, aby pravděpodobně v září mohlo proběhnout nové výběrové řízení. Ve funkci nadále zůstává dosavadní jednatel Pavel Dvořák. *-jar-*

Únik záhadné látky stále působí problémy obyvatelům okolí Veselí nad Lužnicí

Veselsko – Počet osob, které byly infikovány nebezpečným druhem infekce neznámého původu, se zvýšil již na čtyřicet. Možnou nákazou jsou nadále ohroženi nejen obyvatelé samotného Veselí, Zlukova, Drahova, Hamru, Valu a dalších okolních obcí, ale samozřejmě také rekreanti a turisté vyhledávající hlavně v letních měsících okolí jako místo odpočinku. I přes výše zmíněná fakta, dostáváme z oficiálních míst pouze vyhýbavé reakce a argumenty, které dlouho trvající situaci stále neobjasňují.

Celková situace budí dojem snahy nebezpečí infekce zlehčovat. „Může se jednat jen o obyčejné otravy, které způsobila neopatrnost rekreatantů“, dodává Alena Poledňáková z Odboru životního prostředí Veselí nad Lužnicí. „Situaci prozatím nemůžeme komentovat, jelikož v tuto chvíli nemáme ještě výsledek všech laboratorních vyšetření“, komentuje situaci ředitel Krajské hygienické stanice v Českých Budějovicích MUDr. Vladimír Václavík.

K problému se konkrétněji nevyjádřil ani mluvčí Krajského ředitelství Policie České republiky Pavel Doubek. „Vzhledem k tomu, že se jedná o otravu zatím neidentifikovanou látkou, nevykazují případ znaky

závažného trestného činu, proto Policie ČR tento případ oznámění na neznámého pachatele odložila.“

Jak ale objasnit, že se v průběhu posledních dní infikovalo více obyvatel než za posledních deset let a příčina jejich nákazy není vysvětlena?! Jedná se skutečně o možný únik tajně přepravované látky, která při havárii unikla a způsobila lokální problémy?

Skrývá se za přepravou záhadné látky opravdu Armáda ČR? Kdo má zájem na tom, aby se celá záhadná kauza utajila? Proč o celém případu odmítá informovat celostátní tisk a televize? Budeme vás o dalším šetření v případě informovat. *-hoax-*

V sobotu 16. května Planá nad Lužnicí slavila 720. výročí vzniku. Na slavnosti přijeli rodáci, novou generaci v Plané představoval třeba folklorní soubor Ráček. Více na str. 4 *-riki-*

Týdeník Tábořsko: Tyršova 1004, 390 02 Tábor, tel./fax: 381 257 027, e-mail: taborsko@jihoceskydeniky.cz, www.jihoceskydeniky.cz

www.evoluce.cz

DANGER

DANGER

Pobytový kurz s tématem:

ZAMOŘENÍ

Příloha 3

Vytiskněte jednotlivé kartičky a ty nastříhejte na malé svislé proužky (podobně jako ze skartovačky).

V roce 1930 dosahovala jejich celosvětová roční produkce stěží 23 000 tun. Po válce, v roce 1950, už přesáhla 1,3 milionu tun a v roce 2006 už dosáhla hodnoty 245 milionů tun. Dnes dochází dokonce k nebezpečnému zamoření na některých lokalitách.

Dělíme všechny na komoditní, konstrukční a speciální, pouhých 38 gramů komoditních pojme 1,5

Jedná se o odolné, inertní, pružné, voděvzdorné a asi nejspíš i otužilé látky, kterým nevadí UV záření a vlivem tepla uvolňují chlorovodík, fosgen, hexachlorbenzen, estery kyseliny ftalové, DEHP, DBP a BBP, a

V současnosti se rozmáhá typ s obsahem oxo aditiva d2w, EPI TDPA, HBA Bio nebo TART.

Místní zamoření přesahuje 30 000 tun, což je 40% z celkové úrovně.

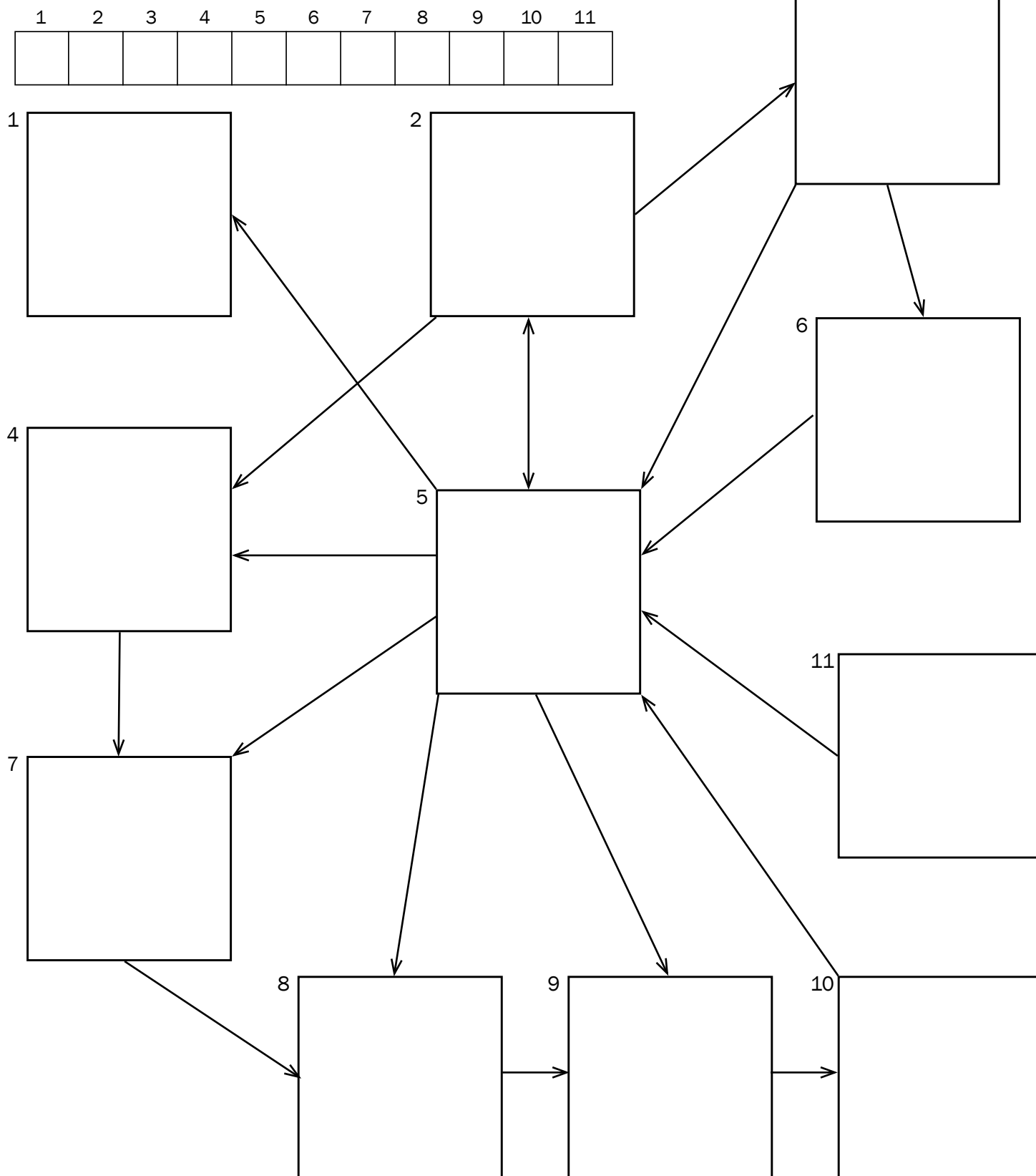

Vytiskněte na barevný papír a nastříhejte jednotlivé evomory.

Překreslete schéma myšlenkové mapy na velký arch papíru.

Vytiskněte a nastříhejte kartičky.

Finanční hodnota produktu, která je daná ekonomickou činností, při které vzniká nějaký produkt na prodej. Při této činnosti jsou současně ovlivňovány další subjekty a má obvykle různé dopady, z nichž některé musí zohlednit původce činnosti a zahrnout do svých nákladů. Některé dopady způsobují vnější náklady, které finanční hodnota produktu nezohledňuje.

R

Způsob pohybování se objektů z místa na místo. Přemísťování objektů, kterými jsou suroviny, zpracovaný materiál, hotový výrobek i odpady. Většina přemísťování přímo souvisí s výrobou a náklady na přemísťování jsou zahrnuté v ceně výrobku. Tato činnost má však také řadu negativních dopadů, které v ceně výrobku nejsou zohledňovány, např. změny v krajině, zábor zemědělské půdy či emise oxidů dusíku a dalších plynů.

X

Tržní hodnota vstupního materiálu, která se promítá do ceny finálního výrobku. Vstupní materiál se získává obvykle těžbou nebo zemědělstvím, pak se zpracovává ve výrobním procesu na cílový produkt. Tržní hodnota tohoto materiálu se odvíjí od jeho dostupnosti, množství na trhu, náročnosti a pracnosti získání či od vzdálenosti od zdroje a tedy nákladů na dopravu. Tržní hodnota je stlačována co nejnižší na úkor pracovních rizik při jejich získávání nebo na úkor poškozování životního prostředí.

T

Potřeba elektřiny, a nebo tepla na proces vzniku produktu ze vstupních surovin. Výše této potřeby se promítá do ceny produktu. Obě formy (elektřina i teplo) je možné získávat z obnovitelných i neobnovitelných zdrojů, které se liší nejenom vyčerpatelností a rychlostí obnovy, ale i dopady na životní prostředí. Většina této potřeby je nejenom v ČR pokryta z fosilních zdrojů.

N

Podmínky, v jakých vzniká v průběhu výrobního procesu finální produkt. Tyto podmínky musí respektovat základní Listinu lidských práv a svobod, a ujednávají obvykle poměr mezi zaměstnavatelem a zaměstnancem, který se přímo podílí na výrobním procesu. V pracovní smlouvě musí být zahrnuta výše odměny, která se také promítá do ceny produktu.

Y

Zákon č. 185/2001 Sb. říká, že právnická osoba a fyzická osoba oprávněná k podnikání, která vyrábí výrobky, je povinna tyto výrobky vyrábět tak, aby omezila vznik nevyužitelných odpadů z těchto výrobků, zejména pak nebezpečných odpadů. Pokud odpady přesto vznikají, podle dalších prováděcích vyhlášek (např. č 381/2001 Sb., 383/2001 SB., 376/2001 Sb.) je povinna tyto odpady likvidovat. Cena produktu je pak přímo úměrná množství vzniklých odpadů při výrobě a náročnosti jejich likvidace.

T

Existuje katalog těchto látek, který je součástí vyhlášky č. 381/2001Sb., která také ukládá, jak se mají tyto látky likvidovat. Přesto existují látky a předměty, které v tomto katalogu nejsou zahrnuty, jejich vznik a případná likvidace se nesleduje z technických či jiných důvodů. Cena produktu je tedy nezohledňuje. Tyto látky a předměty však mohou mít řadu negativních dopadů, např. v nejsvrchnější vrstvě zemské kůry.

I

Přítomnost škodlivých, např. odpadních látek z výroby v nejsvrchnější vrstvě zemské kůry, které mají negativní důsledky na její funkce a procesy v ní probíhající, např. rozklad organických látek. Stejně tak mohou být poškozeni živočichové této vrstvy a tím narušeny procesy, vlivy a vztahy s nimi související v celém ekosystému.

L

Přítomnost škodlivých, např. odpadních látek z výroby v hydrosféře, která má negativní důsledky na veškeré procesy a živé organismy, které tuto tekutinu využívají ve svém životě. Přítomnost škodlivých látek v této tekutině má často katastrofální důsledky, právě pro funkci tekutiny jako přenosového media skrz všechny složky v prostředí.

A

Přítomnost škodlivých, např. odpadních látek z výroby v plynném obalu Země, z nichž některé jsou díky zákonu č. 86/2002 Sb. měřeny, sledovány a jsou pro ně stanoveny limity koncentrací, které by neměly být překračovány. Proces přechodu těchto látek z výroby do plynného prostředí se velmi špatně sleduje, kontroluje i ovlivňuje. Navíc působení řady látek a jejich účinky na dýchací soustavu a těla organismů nejsou dostatečně prozkoumané.

E

Obvyklá součást výrobku, která slouží pouze k jeho uchování či přenášení, na samotné používání produktu nemá vliv. Existují různé formy této součásti, z nichž některé jsou šetrné, jiné méně a některé způsobují dokonce zamoření, v některých oblastech dokonce zdraví ohrožující zamoření. Náklady na tuto součást výrobku také ovlivňují jeho cenu. Narůstající množství těchto součástí výrobků velmi významným způsobem ovlivnilo život zejména ve 20. století a zamořené oblasti se mohou dále rozšiřovat.

E

Vytiskněte a nastříhejte si nadpisy.

CENA VÝROBKU

DOPRAVA

CENA SUROVIN

ENERGIE NA VÝROBU

MZDY, PRACOVNÍ PODMÍNKY

PRŮMYSLOVÉ ODPADY

ODPADNÍ LÁTKY

ZNEČIŠTĚNÍ PŮDY

ZNEČIŠTĚNÍ VODY

ZNEČIŠTĚNÍ OVZDUŠÍ

OBAL

Quiz první pomoci

Quiz je zaměřen na první pomoc při běžných poraněních či zdravotních potížích. Označ správnou odpověď.

1. **Jak zastavíte krvácení z nosu?**
 - a) záklonem hlavy
 - b) záklonem hlavy a studeným obkladem na čele
 - c) předklonem hlavy a studeným obkladem
2. **Pokud někdo pozře kyselinu, jak postupujeme před příjezdem lékaře?**
 - a) podáváme co největší množství vody
 - b) vyvoláme zvracení
 - c) neděláme nic
3. **Jak postupujeme, pokud někoho uštkne zmijs?**
 - a) nijak, zmijs je neškodná
 - b) ránu sterilně překryjeme, končetinu znehybníme a zajistíme transport k lékaři
 - c) ránu rozřízneme a vysajeme
4. **Jaká je první pomoc při popáleninách?**
 - a) z popáleného místa strhneme oděv
 - b) co nejrychleji namažeme popálené místo něčím mastným
 - c) popálené místo sterilně překryjeme
5. **První předlékařskou pomoc je povinen poskytnout**
 - a) jen ten, kdo má zdravotnické školení
 - b) osoba staří 18 let
 - c) každý občan, pokud neohrozí své zdraví
6. **Jak ošetřujeme zlomeniny?**
 - a) zlomeninu na místě úrazu srovnáme podle fixační dlahy
 - b) fixační dlahu srovnáme podle zlomeniny
 - c) zlomeniny se neošetřují vůbec
7. **Jak jednáme v případě zapíchnutí předmětu do těla?**
 - a) jakékoliv zapíchnuté předměty v těle z rány nevytahujeme
 - b) jakékoliv zapíchnuté předměty v těle z rány vytáhneme a překryjeme obvazem
 - c) jakékoliv zapíchnuté předměty v těle z rány vytáhneme a ránu zaškrtneme
8. **Znáte telefonní číslo na zdravotnickou záchrannou službu?**
 - a) telefonní číslo na záchrannou službu je 145
 - b) telefonní číslo na záchrannou službu je 150
 - c) telefonní číslo na záchrannou službu je 155
9. **Jak ošetříme popáleniny?**
 - a) popáleniny ošetříme něčím mastným – indolona, olej, máslo atd.
 - b) popáleniny ošetříme zasypáním dětským pudrem
 - c) popáleniny ošetříme chladnou čistou vodou
10. **Jaká je první pomoc u člověka, který je bez pulzu – tepu?**
 - a) u člověka bez pulzu a dechu počkáme s podloženou hlavou, zda nezačne sám dýchat
 - b) u člověka bez pulzu a dechu vždy voláme záchrannou službu, ale nic s postiženým neděláme, abychom mu neublížili
 - c) u člověka bez pulzu a dechu zahájíme masáž srdce a umělé dýchání
11. **Jak zjistíme, že má osoba pulz?**
 - a) pulz u dospělého člověka kontrolujeme na krku
 - b) pulz u dospělého člověka kontrolujeme pouze na levé ruce
 - c) pulz u dospělého člověka kontrolujeme pouze v levém tříslu
12. **Můžeme hýbat s člověkem, který utrpěl poranění páteře?**
 - a) při poranění krční páteře můžeme postiženému otáčet hlavu doprava a doleva
 - b) při poranění krční páteře nesmíme postiženému s hlavou hýbat
 - c) při poranění krční páteře můžeme s hlavou a krkem hýbat pouze, pokud je postižený při vědomí

